

Alderleafste
Kinderopvang

PEDAGOGISCH
WERKPLAN

KINDERDAGVERBLIJF

Dit Pedagogisch Werkplan is gericht op de begeleiding van kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar. Hierin staat beschreven hoe wij de kinderen begeleiden en stimuleren. Daarnaast krijgt u een inzicht in ons pedagogisch handelen, de dagindeling en onze werkwijze binnen het kinderdagverblijf. In het Algemeen Pedagogisch Beleidsplan is algemene informatie opgenomen over onder andere onze visie. Onze visie luidt:

BIJ ALDERLEAFSTE KINDEROPVANG IS ELK KIND UNIEK. VANUIT EEN LIEFDEVOLLE EN VERTROUWDE OMGEVING MAG HET KIND ZICH ONTWIKKELEN OP EIGEN WIJZE. SAMEN ZIJN, SAMEN SPELEN, WAARBIJ EEN IEDER ZICHZELF MAG ZIJN, GEZIEN EN GEHOORD WORDT, ZO KRIJGT ELK KIND BIJ ALDERLEAFSTE KINDEROPVANG DE KANS TE GROEIEN EN TE ONTWIKKELEN.

Deze visie is onze basis en het uitgangspunt in onze omgang met de kinderen en de wijze waarop wij de kinderen begeleiden en stimuleren in de ontwikkeling.

Het Pedagogisch Werkplan is een dynamisch beleidsstuk. Dit betekent dat het veranderd kan worden naar aanleiding van evaluatie maar ook na wijzigingen in de wetgeving.

INHOUDSOPGAVE

Inleiding.....	1
Inhoudsopgave.....	2
Hoofdstuk 1: Kinderen laten groeien op eigen wijze vanuit een veilige basis	4
2.1 Emotionele veiligheid.....	4
2.1.1 Ongedwongen en vrijE sfeer binnen een omgeving met structuur en grenzen	4
2.1.2 Sensitieve responsiviteit	5
2.1.3 Respect voor de autonomie	7
2.1.4 Praten en uitleggen	8
2.1.5 Vaste gezichten	8
2.1.6 Mentorschap	9
2.1.7 Wennen	9
2.2 persoonlijke ontwikkeling	10
2.2.1 Motorische vaardigheden	10
2.2.2 Creatieve vaardigheden	11
2.2.3 Cognitieve vaardigheden.....	14
2.2.4 Taalvaardigheden	15
2.2.5 Activiteiten	17
2.2.6 Basishouding pedagogisch medewerker	17
2.3 Sociale ontwikkeling.....	17
2.3.1 De sociale ontwikkeling.....	18
2.3.3 Begeleiding van interacties van kinderen - conflicten	19
2.3.4 Basishouding pedagogisch medewerker.....	20
2.4 Waarden en normen	20
2.4.1 Sfeer en respect	20
2.4.2 Regels – grenzen stellen/leidinggeven	21
2.5 Waarnemen van de ontwikkeling	22
2.5.1 Observeren.....	22
2.5.2 Communicatie met ouders.....	22
2.5.3 Overdracht naar school.....	22
2.5.4 Omgang met bijzonderheden in de ontwikkeling	23
Hoofdstuk 3: informatie voor ouder en kind	25
3.1 Stamgroepen	25
3.1.1 Stamgroep	25
3.1.2 Verlaten van de basisgroep.....	25
3.1.3 Samenvoegen.....	26
3.2 Dagindeling.....	27
3.2.1 Dagindeling.....	27
3.2.2 Slaapbeleid	28
Hoofdstuk 4: Wet kinderopvang	29

4.1 Drie uurs regeling	29
4.2 Beroepskracht kind ratio	29

2.1 EMOTIONELE VEILIGHEID

De emotionele ontwikkeling is de basis voor de verdere ontwikkeling. Pas als een kind zich emotioneel veilig voelt, zal het zich vrij voelen om te gaan spelen en ontwikkelen. In het dagelijks taalgebruik zeggen we dan dat het kind lekker in zijn vel zit. In dit hoofdstuk kunt u lezen hoe wij zorgdragen dat elk kind zich bij Alderleafste Kinderopvang emotioneel veilig kan voelen.

2.1.1 ONGEDWONGEN EN VRIJE SFEER BINNEN EEN OMGEVING MET STRUCTUUR EN GRENZEN

Bij Alderleafste Kinderopvang willen wij graag een ongedwongen en vrije sfeer voor kinderen creëren. Een omgeving waarin zij zelf invulling mogen en kunnen geven aan hun dag, wat zij gaan doen en met wie zij spelen. Dit uit zich onder andere in een grote mate van keuzevrijheid. Zo mogen kinderen zelf kiezen waar zij gaan spelen. Hierbij kunnen zij kiezen uit één van de verschillende hoeken op de groep, waar zij zich kunnen terugtrekken of juist in kleine groepjes kunnen samenspelen. Ook mogen kinderen zelf kiezen aan welke activiteit zij deelnemen. De keuzevrijheid uit zich niet alleen in spel, maar ook in bijvoorbeeld dagelijkse handelingen zoals het kiezen van fruit en broodbeleg. Kortom, bij Alderleafste Kinderopvang hebben kinderen op kindniveau inspraak op hun eigen dag. Daar tegenover staat uiteraard wel het belang van structuur en grenzen. Dat biedt de kinderen duidelijkheid waardoor zij weten waar zij aan toe zijn en wat hen te wachten staat. De terugkerende rituelen en dagritmes geven de kinderen een gevoel van veiligheid en vertrouwen.

Structuur en rituelen bij Alderleafste kinderopvang

Er wordt binnen Alderleafste Kinderopvang gewerkt met een dagindeling. Dit geeft jonge kinderen zonder tijdsbesef een duidelijke structuur. Voor oudere kinderen, die al wel klok kunnen kijken, is het een fijne houvast. Zo weten de kinderen dat het na het eetmoment tijd is voor vrijspel. Daarnaast zijn er diverse rituelen die de kinderen, wanneer zij langer bij Alderleafste Kinderopvang zijn, steeds meer gaan herkennen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het opruimen van het speelgoed voordat we aan tafel gaan en het zingen van een lied voordat we gaan eten. Deze terugkerende handelingen dragen allen bij aan de emotionele veiligheid van de kinderen.

De pedagogisch medewerker zit met de kinderen aan tafel. Zij vraagt: 'Wie weet welk liedje wij zingen voor het eten?'. De kinderen roepen in koor: 'Smakelijk eten, smakelijk drinken!'. Waarna de pedagogisch medewerker samen met de kinderen het liedje zingt.

Grenzen stellen

Het ontdekken en leren kennen van de regels en je hieraan houden, is voor ieder kind een leerproces. De pedagogisch medewerker is bij het leren van regels te allen tijde het voorbeeld voor de kinderen. In haar communicatie en omgang met de kinderen, ouders en collega's, maar ook in het eigen handelen is zij een voorbeeld voor de kinderen. Kinderen leren immers door middel van imiteren nieuw gedrag. Daarnaast benoemen de pedagogisch medewerkers gedurende de dag diverse regels en herinneren de kinderen op deze manier aan de regels over bijvoorbeeld samenspelen en het wassen van de handen na het gebruik van de wc. Door de regels gedurende de dag spelenderwijs terug te laten komen, krijgen de kinderen de kans deze te leren kennen en om te leren gaan met de regels en grenzen die er gelden binnen Alderleafste Kinderopvang.

Soms kan het voorkomen dat kinderen de regels en grenzen even uit het oog verliezen. Ook dat is een leerproces. Wij gaan er vanuit dat we kinderen niet hoeven te straffen. Wij spreken kinderen aan op positief gedrag en proberen negatief gedrag te negeren. Blijft negatief gedrag zich herhalen, dan zullen wij het kind na een waarschuwing uit het spel halen en even op de bank laten plaatsnemen,

zodat het de gelegenheid krijgt om even 'af te koelen' en na te denken. Na een aantal minuten zal de pedagogisch medewerker een gesprek aangaan met het kind en het uitleggen waarom het op de bank zit. Samen maken de medewerker en het kind vervolgens afspraken hoe het spel verder zal moeten verlopen. Wij zorgen er ook voor dat, door middel van het gesprek, de medewerker en het kind het weer hebben 'goed gemaakt'.

Bella (3 jaar) speelt in de poppenhoek en zij gooit met de pannen tegen de muur. De pedagogisch medewerker komt bij Bella zitten en zegt: *'Dit zijn heel mooie pannen. Ik zag dat jij net heel goed met de pannen in de keuken aan het koken was. Kan je mij laten zien hoe je dat deed?'* Bella stopt met het gooien van de pannen tegen de muur en begint met koken. De pedagogisch medewerker zegt: *'Wat ben jij goed aan het koken, heel knap van jou!'*

Fiep (2 jaar) is erg beweeglijk, hij klimt tijdens vrijspel meermaals op de kast. De pedagogisch medewerker heeft Fiep al een aantal keer aangesproken en als hij even fijn aan het spelen was, overladen met complimentjes. Ondanks dat hij meermaals is aangesproken, klimt Fiep wederom op de kast. De pedagogisch medewerker loopt naar Fiep toe en zegt: *'Fiep, ik zie dat je weer op de kast klimt. Zojuist heb ik jou een aantal keer gevraagd dit niet meer te doen, omdat jij toch op de kast blijft klimmen en ik dit erg gevaarlijk vind, wil ik dat je nu even rustig aan tafel een puzzeltje gaat maken.'* Als Fiep zijn puzzel af heeft, gaat de pedagogisch medewerker terug naar Fiep en zegt: *'Wat knap dat jij de puzzel helemaal zelf hebt gemaakt! Wil je nu weer lekker spelen?'* Fiep wil dit erg graag. De pedagogisch medewerker zegt: *'Zullen wij afspreken dat wij leuk gaan spelen met het speelgoed? En dat wij niet gaan klimmen op de kast?'* Als Fiep hiermee akkoord gaat, mag weer lekker gaan spelen.

Belonen bestaat voor ons vooral uit het geven van positieve aandacht aan de kinderen. Wij proberen ervoor te zorgen dat elk kind zich gezien voelt. Zo kan de pedagogisch medewerker navragen hoe bepaalde gebeurtenissen uit het leven van het kind zijn geweest. Ook geven de pedagogisch medewerkers complimenten wanneer zij zien hoe een kind bepaalde situaties oplost. Daarnaast krijgen de kinderen bijvoorbeeld complimentjes voor een knutselwerkje, waar een kind erg zijn best op heeft gedaan, maar ook voor kleine dingen, zoals de prachtige nieuwe jurk of een nieuwe haarstijl. Elk kind moet zich gezien, belangrijk en veilig voelen binnen de groep.

'Benthe, wat knap dat jij zelf je broek hebt aangetrokken!'

'Joep, ik zie dat jij net helemaal zelf hebt bedacht dat je met de blokken ook kan tolleren, wat goed van jou!'

'Ivar, wat ben jij vandaag prachtig gekleed!'

'Femke, wat heb jij een prachtige tekening gemaakt! Die gaan we ophangen zodat iedereen kan zien hoe mooi hij is geworden!'

2.1.2 SENSITIEVE RESPONSIVITEIT

Bij Alderleafste Kinderopvang bieden de pedagogisch medewerkers de kinderen emotionele ondersteuning, ten einde de kinderen een veilige haven te bieden van waaruit zij kunnen ontdekken en spelen.

Bij emotionele ondersteuning staan liefde en begrip centraal. Emotionele ondersteuning houdt in dat de pedagogisch medewerkers *passend reageren op de signalen* van de kinderen. De pedagogisch medewerkers stralen liefde uit en zijn ondersteunend en begripvol aanwezig als veilige haven voor de kinderen. Zij hebben oog voor het welzijn van de kinderen en de signalen die zij afgeven, waardoor zij tijdig en adequaat reageren op deze signalen. Op deze manier voelen kinderen zich begrepen, gezien en geaccepteerd, wat weer bijdraagt aan de emotionele veiligheid.

Individueel contact

De pedagogisch medewerkers nemen de tijd om echt in contact te komen met de kinderen. Dit doen zij door het maken van oogcontact met de kinderen en de reactie van het kind af te wachten voordat zij reageren. Daarnaast begroeten zij elk kind bij binnenkomst en ondernemen zij gedurende de dag diverse contactinitiatieven. Dit kan bijvoorbeeld door een persoonlijk gesprekje over de dag te voeren, maar ook tijdens vrijspeelmomenten of activiteiten. Deze momenten van echt contact maken met een kind, een moment van volledige aandacht voor het individu, geven het kind het gevoel gezien en begrepen te worden. Daarnaast wordt er tijdens deze contactmomenten gebouwd aan een vertrouwensrelatie, die bijdraagt aan het waarborgen van de emotionele veiligheid van de kinderen.

Annabel (baby), wordt verschoond door de pedagogisch medewerker. Zij neemt alle tijd voor Annabel en voordat zij haar oppakt van de grond zegt zij: *'Annabel, wij gaan een schone luier halen, ik ga je optillen van de grond.'* Als Annabel vervolgens op de commode ligt, praat de pedagogisch medewerker tegen haar. *'Wat was jij net lekker aan het spelen op de grond, ik zag dat je al probeerde te rollen. Dat is heel knap van jou. Nu gaan we een schone luier doen, zal ik je broek uittrekken?'* De pedagogisch medewerker wacht even en kijkt naar de reactie van Annabel.

Aandacht voor emotie

Bij Alderleafste Kinderopvang proberen wij de emoties van kinderen zoveel mogelijk te benoemen. Bij baby's doen wij dit door te benoemen wat wij zien en te verwoorden wat de baby's zouden kunnen voelen. Bij jonge dreumesen doen wij dit door gesloten vragen te stellen: *'Ik zie dat je boos bent, klopt dit?'* en het kind te stimuleren over de eigen emoties na te denken. Bij peuters doen wij dit, indien de situatie het toelaat, met name door open vragen te stellen: *'Hoe voel je je nu?'* Indien het kind geen woorden kan geven aan zijn gevoel of emotie, zal de pedagogisch medewerker een gesloten vraag stellen. Door emoties te benoemen, leert het kind welke emoties het ervaart, dat deze emotie gevoeld mag worden maar ook hoe het hiermee om kan gaan. Daarnaast zal de pedagogisch medewerker ook haar eigen gevoelens benoemen als dit nodig is binnen de situatie: *'Ik ben een beetje boos, omdat de kindjes elkaar slaan.'*

Jannes (dreumes) huilt hard als zijn toren omvalt. De pedagogisch medewerker loopt naar Jannes toe en zegt: *'Wat huil jij hard, ben je verdrietig dat je toren is omgevallen?'* De pedagogisch medewerker neemt de tijd om de reactie van Jannes af te wachten, vervolgens zegt ze: *'Ik snap heel goed dat je daar verdrietig van wordt, zullen we samen een nieuwe toren bouwen?'*

Rinske (peuter) stampt op de grond terwijl ze hard gilt. De pedagogisch medewerker loopt naar haar toe en vraagt: *'Rinske, ben jij boos?'*, *'Ja'* roept Rinske hard. De pedagogisch medewerker zegt: *'Ik zie inderdaad dat jij heel boos bent, maar waarom ben jij zo boos?'* Rinske stopt met stampen en gillen en kijkt de pedagogisch medewerker aan: *'Ik wil met de poppen spelen!'* De pedagogisch medewerker antwoordt: *'Dat mag! De poppen liggen in de poppenhoek. Kon je ze even niet vinden? Zullen wij ze samen gaan zoeken?'*

Basishouding van de pedagogisch medewerker

De pedagogisch medewerkers reageren emotioneel ondersteunend, niet alleen op de manier zoals hierboven beschreven staat, maar zij dragen dit ook uit in hun basishouding.

De pedagogisch medewerkers zijn toegankelijk voor de kinderen tijdens vrijspel en activiteiten door dicht bij de groep te zitten en bij voorkeur laag op de grond. Zij hebben een vriendelijke en open houding, kijken rustig rond en reageren zo nodig op signalen van de kinderen. De houding van de pedagogisch medewerkers is hierbij observerend. Als een kind een signaal afgeeft, door mimiek, woorden of lichaamshouding, merken de pedagogisch medewerkers dit snel op door hun observerende houding. Zij reageren op de signalen door met het kind te praten, emoties te

benoemen, maar ook door een knuffel of ander lichamelijk contact te bieden, als het kind hier behoefte aan heeft. In contact met de kinderen spreken de pedagogisch medewerkers veelal op een rustige toon en maken hierbij oogcontact. Zij stellen de kinderen veelal open vragen, waarmee zij de kinderen laten merken dat er naar hen geluisterd wordt, door zowel verbaal als non-verbaal te reageren op wat het kind zegt. Concreet wordt dit gedaan door in gesprek met het kind door te vragen, het verhaal samen te vatten, iets te herhalen, te knikken met het hoofd of soms te reageren met een instemmend geluid. Het uitgangspunt hierbij is actief luisteren, waarbij de kinderen worden gestimuleerd om vrij te vertellen over hun belevenissen.

2.1.3 RESPECT VOOR DE AUTONOMIE

Eigen wijsheid van een kind

Respect voor de autonomie betekent: aandacht voor de eigenheid van het kind. Het kind zelf laten proberen, zelf keuzes laten maken en vanuit deze vrijheid laten groeien in wie hij is, met zijn eigen karakter, talenten en voorkeuren. Door kinderen aan te spreken op hun individualiteit en zelfstandigheid, krijgen kinderen de kans om dingen zelfstandig uit te proberen, initiatief te nemen, mee te denken en keuzes te maken. Hierdoor voelen kinderen zich gezien en gehoord als een eigen persoon en ontwikkelen verantwoordelijkheidsgevoel.

De pedagogisch medewerkers geven de kinderen de ruimte om hun eigen gang te gaan en eigen keuzes te maken. Zo mogen de kinderen kiezen waar zij gaan spelen en met welke activiteiten zij meedoen. Hierdoor leren de kinderen eigen keuzes te maken en ook te vertellen wat zij wel of niet fijn vinden. Daarnaast krijgen de kinderen ook de tijd om iets zelf uit te proberen. Wanneer iets niet direct lukt, stimuleert en ondersteunt de pedagogisch medewerker door middel van praten en uitleggen. Hierdoor worden kinderen gestimuleerd het zelf te doen. Ook bij dagelijkse handelingen stimuleren wij kinderen zoveel mogelijk om deze zelfstandig uit te voeren, denk hierbij aan zelf schoentjes en jasje aandoen als wij naar buiten gaan.

De pedagogisch medewerkers gaan met de kinderen naar buiten. De kinderen mogen zelf alvast proberen de schoenen en jas aan te doen. Bij de kinderen bij wie het nog niet zo goed lukt, proberen de pedagogisch medewerkers eerst uit te leggen wat zij kunnen doen. Peuter Peter krijgt zijn jas niet aan. De pedagogisch medewerker ziet dit en zegt tegen Peter: *'Peter, zal ik jou een beetje helpen zodat je het zelf kan doen?'* Dat vindt Peter wel een goed idee. De pedagogisch medewerker legt de jas van Peter gespreid op de grond en zegt: *'Ga maar bij je capuchon staan, als je dan je handjes in je mouwen steekt, kun je je jas over je hoofd heen zwaaien en dan heb je hem aan!'* Peter doet dit en met een grote glimlach op zijn gezicht zegt hij: *'Kijk, helemaal zelf gedaan!'*

Basishouding van de pedagogisch medewerker

De pedagogisch medewerkers tonen geduld voor de ideeën en oplossingen van het kind en gaan indien de situatie het toelaat hierin mee. Soms hebben kinderen verrassende ideeën en oplossingen, waar bij Alderleafste Kinderopvang gehoor aan wordt gegeven. De pedagogisch medewerker spreekt waardering en erkenning uit voor eigen ideeën, gedachtes en initiatieven van de kinderen, door het geven van een compliment, een duim omhoog of een knuffel. Doordat er positief wordt gereageerd op het uitspreken van ideeën, gedachtes en eigen oplossingen, zullen kinderen worden gestimuleerd dit vaker te doen, wat de eigenheid van het kind stimuleert. Daarnaast draagt het bij aan de emotionele veiligheid, de kinderen worden immers gehoord en krijgen een compliment als zij vertellen wat zij willen en denken of voor het aandragen van oplossingen voor een probleem. Dit alles draagt bij aan een veilig en vertrouwd gevoel voor de kinderen. Bij Alderleafste Kinderopvang mag je zijn wie je bent!

De pedagogisch medewerker zit met de kinderen aan tafel en vraagt: *'Wat zullen wij zo meteen'*

gaan doen?’ De kinderen zeggen veelal ‘buitenspelen’. De pedagogische medewerker kijkt naar buiten en zegt: ‘Wat een goed idee, maar buiten regent het heel hard. Kunnen wij misschien naar buiten met onze regenlaarsjes?’ Dit vinden de kinderen een goed idee. Hidde zegt vervolgens: ‘Dan kunnen we de regendans doen!’ De pedagogisch medewerker zegt: ‘Hidde wat leuk, ik wil heel graag de regendans leren. Kan jij ons de regendans leren?’ Hidde straalt van trots, hij mag vandaag de regendans doen en deze leren aan de andere kindjes en de pedagogisch medewerker!

2.1.4 PRATEN EN UITLEGGEN

Prietpraat

Kinderen zeggen de mooiste dingen, maken prachtige versprekingen of mooie opmerkingen. Door kinderen te stimuleren te praten, wordt niet alleen de taalontwikkeling gestimuleerd, maar voelen zij zich ook nog eens gehoord, wat weer bijdraagt aan de emotionele veiligheid van kinderen. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat de interactie tussen de pedagogisch medewerkers en kinderen gelijkwaardig is en dat de pedagogisch medewerkers mét de kinderen praten en niet tegen de kinderen. Dit uit zich onder andere door het reageren op contactinitiatieven van de kinderen en hierop in te gaan door het gesprek met het kind aan te gaan. De pedagogisch medewerkers moedigen de kinderen aan om gedachten, ideeën en gevoelens te verwoorden. Daarnaast helpen de pedagogisch medewerkers de kinderen hun verhaal te vertellen en luisteren daarbij actief naar de kinderen.

De kinderen zitten aan tafel voor de lunch. De pedagogisch medewerker vraagt: ‘Fedde, wat wil jij op je broodje?’ Fedde wijst naar de appelstroop en zegt ‘die’. De pedagogisch medewerker pakt de appelstroop op en zegt: ‘Deze? Weet jij hoe dat heet?’ Fedde denkt na en zegt: ‘Appeltaart!’ De pedagogisch medewerker zegt: ‘Appeltaart? Daar lijkt het wel heel erg op, het is appelstroop!’

Basishouding van de pedagogisch medewerker

De pedagogisch medewerkers communiceren voortdurend met de kinderen, waarbij zij hen voorzien van uitleg en het handelen van zowel henzelf als dat van de kinderen benoemen. Op deze manier wordt de omgeving en gebeurtenissen die zich hierin afspelen voorspelbaar voor de kinderen. De pedagogisch medewerkers luisteren oprecht naar de kinderen, zij laten merken dat zij de kinderen hebben gehoord door non-verbale en verbale communicatie en komen altijd met een reactie: door te vragen, antwoord te geven op een vraag of het verhaal samen te vatten. Kortom de pedagogisch medewerkers maken gebruik van hun communicatieve vaardigheden, waardoor er succesvol gecommuniceerd kan worden. Daarbij stemmen de pedagogisch medewerkers inhoud en taal af op de interesse en het ontwikkelingsniveau van het kind.

Daarnaast benoemen de pedagogisch medewerkers zoveel mogelijk hun handelen. Zij vertellen de kinderen wat zij doen, maar geven ook vooraf aan wanneer zij iets van plan zijn om te gaan doen. Dit kunnen kleine verklaringen zijn als: *‘Ik ga even fruit snijden’* tot verklaringen die uitleggen waarom kinderen iets moeten doen zoals: *‘Wij gaan met zijn allen opruimen zodat we daarna aan tafel fruit kunnen eten’*. Indien de situatie het toelaat, wachten zij eerst de reactie van het kind af.

‘Lieve kinderen, wij gaan opruimen. Als alles netjes is opgeruimd, gaan wij handjes wassen en aan tafel voor de lunch!’

2.1.5 VASTE GEZICHTEN

Het opbouwen van een band met kinderen, alsmede het aangaan van een vertrouwensrelatie met elk van de kinderen, achten wij van groot belang. Vanuit dit vertrouwde gevoel durven kinderen zich namelijk te ontwikkelen, om hulp te vragen en te praten, en het allerbelangrijkste: kinderen durven zichzelf te zijn. Alderleafste Kinderopvang vindt het van groot belang om kinderen een plek te geven waar zij zich vertrouwd en geliefd voelen. Om deze reden wordt er gewerkt met een vast team. Elke

dag zijn er zo vaste gezichten aanwezig op de groep. Voor kinderen van nul jaar worden er twee vaste gezichten aangewezen, voor de overige kinderen worden er drie vaste gezichten aangewezen. Elke dag dat het kindje er is, is één van deze vaste gezichten aanwezig, onder voorbehoud van onvoorziene omstandigheden. Naast deze vaste gezichten kunnen er vertrouwde pedagogisch medewerkers staan om zo ervoor zorg te dragen dat er te allen tijde wordt voldaan aan de Beroepskracht Kind Ratio (BKR).

2.1.6 MENTORSCHAP

Alle kinderen, die opgevangen worden, krijgen een mentor toegewezen. Deze mentor houdt het welbevinden van de kinderen in de gaten en is het aanspreekpunt voor zowel het kind zelf als voor de ouders. Tijdens de intake wordt de ouders verteld welke pedagogisch medewerker de mentor van het kind wordt en op de groep ligt daarnaast een overzicht van de mentoren en hun toegewezen kinderen (deze is door ouders op te vragen). De mentor is het aanspreekpunt voor de ouders. De verantwoordelijke mentor vult jaarlijks het Cito kind- volgsysteem in van de toegewezen kinderen. Mochten er onverhoopt situaties voordoen, waardoor de mentor twijfels krijgt over het gedrag of de ontwikkeling van het kind, dan bespreekt zij dit eerst met haar collega's. Alle aanwezige pedagogisch medewerkers kennen immers alle kinderen. Indien noodzakelijk wordt er contact opgenomen met de ouders om het opvallende gedrag of ontwikkeling bespreekbaar te maken en tot een oplossing te komen.

Omdat Alderleafste Kinderopvang over één stamgroep beschikt, zullen de mentoren hier door middel van herhalend rooster werkzaam zijn. Dit draagt bij tot vertrouwen en het kennen van de kinderen.

2.1.7 WENNEN

Voor zowel kinderen als ouders is het een spannend moment als zij starten met de kinderopvang. De ouders moeten weer aan het werk en na een tijd van heel hecht samenzijn, vertrouwen zij hun dierbaarste toe aan Alderleafste Kinderopvang. Om zowel ouders als kinderen te laten wennen aan de nieuwe situatie, maar ook om de kinderen langzaam beter te leren kennen vanuit een basis van veiligheid, krijgen de kinderen dan ook de mogelijkheid om te wennen bij Alderleafste Kinderopvang.

Dit begint al bij de kennismaking, ongeveer een week voordat het kindje start. De pedagogisch medewerker gaat in gesprek met de ouders over het kind. Hierbij kun je denken aan informatie over het dagritme en allergieën, maar ook over wat het kind leuk vindt en wat de slaapgewoontes zijn etc. In dit gesprek leert Alderleafste Kinderopvang het kind en de ouders al een beetje kennen. Tijdens het gesprek maken we een afspraak voor een wenmoment. Met de ouders wordt afgesproken hoelang het kind zal blijven wennen en ondertussen wordt er contact gehouden met de ouders. Mocht het wennen moeizaam verlopen, dan wordt de ouders gevraagd het kind eventueel wat eerder te komen halen. Daarnaast kan het wennen natuurlijk ook zo goed verlopen, dat met ouders overlegd wordt het kind eventueel wat langer te laten blijven. Tijdens het wennen hebben de pedagogisch medewerkers extra aandacht voor het kind. Ze laten de ruimte zien, de andere kinderen en besteden tijd aan het creëren van een band, door te reageren op de signalen van het kind en het kind de liefde en aandacht te bieden die het nodig heeft.

Elk kind reageert anders op een nieuwe situatie. Waar het ene kind meteen gaat spelen, heeft het andere kind de veilige haven op de schoot van de pedagogisch medewerker nodig, om even alles goed te kunnen bekijken van een afstandje. De pedagogisch medewerkers proberen zoveel mogelijk de behoeftes van het kind te vervullen. Indien noodzakelijk kan er in de praktijk worden afgeweken van het wenschema. Zo kan het voorkomen dat kinderen korter of langer komen wennen, uiteraard gaat dit altijd in goed overleg met de ouders.

Als kinderen van het kinderdagverblijf doorstromen naar onze BSO, krijgen zij de mogelijkheid voor hun vierde verjaardag een middag te gaan spelen op de BSO. De vertrouwde pedagogisch

medewerker van het kinderdagverblijf brengt het kindje naar de BSO en neemt hier even de tijd om samen de ruimte te bekijken en kennis te maken met de kindjes en de pedagogisch medewerker van de BSO. Vervolgens zal het kindje bij de BSO blijven spelen. Indien dit goed gaat, zal het kind op de BSO blijven spelen totdat de ouders het kind komen halen. Mocht het kindje het erg moeilijk vinden, dan mag het kindje na ongeveer twee uurtjes terugkeren naar het kinderdagverblijf.

2.2 PERSOONLIJKE ONTWIKKELING

In principe gebeurt het ontwikkelen van de persoonlijke competentie vanuit het kind zelf, door spel en door het ontdekken van de wereld om hem heen. We vinden het belangrijk kinderen te stimuleren dingen zelf te doen, om hen op die manier te laten ervaren dat zij veel dingen al zelf kunnen. Dit geeft hen zelfvertrouwen en kan een kans zijn tot verdere ontwikkeling.

2.2.1 MOTORISCHE VAARDIGHEDEN

Met de motorische vaardigheden worden zowel de grove als de fijne motoriek bedoeld. Onder de grove motoriek vallen grote bewegingen, zoals rennen, lopen, kruipen of rollen. Onder de fijne motoriek verstaan we de kleine bewegingen, waar meer aandacht of concentratie voor nodig zijn, zoals knippen, tekenen, kralen rijgen en de pincetgreep. De eerste levensjaren maken kinderen enorme stappen binnen hun motorische ontwikkeling. Ze zullen gaan omrollen, tijgeren, kruipen, optrekken, zelfstandig staan, de eerste stapjes zetten, zelfstandig eten en drinken, aan- en uitkleden, springen, klimmen, rennen etc. Zo is te zien dat ontwikkeling van de motorische vaardigheden enorm bijdraagt aan het opgroeien tot een zelfstandig individu. Hierbij is te zien dat de grove en fijne motoriek nauw met elkaar zijn verbonden. Kinderen moeten vaak bepaalde vaardigheden binnen de grove motoriek beheersen alvorens zij toe zijn aan activiteiten binnen de fijne motoriek. Daarnaast staat de motorische ontwikkeling nauw in verbinding met andere ontwikkelingsgebieden. Zo vraagt de ontwikkeling van spraak en het uiten van emoties om motorische vaardigheden.

Bij Alderleafste Kinderopvang krijgen kinderen de kans om hun motorische vaardigheden verder te ontwikkelen. Hiervoor krijgen zij stimulans, activiteiten en begeleiding aangeboden, maar mogen zij vooral zelf doen. Wij geloven er immers in dat de persoonlijke ontwikkeling vanuit het kind zelf komt en dat het juist leert door zelf te ontdekken en te experimenteren. De pedagogisch medewerkers sluiten vervolgens aan bij het ontwikkelingsniveau van de kinderen en kijken waar zij een verdere stimulans kunnen bieden.

De baby's zijn voornamelijk bezig met het verkennen en ontdekken van het eigen lichaam: wat kan ik hier allemaal mee? Zo kunnen zij gefascineerd naar de eigen handen kijken of de voetjes heen en weer bewegen over het zachte kleed wat zo fijn voelt. Kortom, ze zijn met name actief op sensomotorisch gebied en ontdekken zichzelf en de omgeving door middel van de zintuigen. Naarmate baby's ouder worden, zullen zij zich bezig gaan houden met grof motorische vaardigheden als omrollen, het omhoog houden van het hoofdje, tijgeren, kruipen, optrekken en uiteindelijk lopen, alsook fijn motorische vaardigheden als grijpen, objecten oprapen, het vasthouden van een beker en de pincetgreep.

De motorische vaardigheden van baby's worden gestimuleerd door het aanbieden van sensomotorisch materiaal en activiteiten. Zij krijgen de ruimte om te bewegen en uit te proberen, waarbij de pedagogisch medewerkers begeleidend en aanmoedigend aanwezig zijn. Daarnaast krijgen baby's materialen zoals stapelblokjes, rammelaars, blokken en zacht en hard materiaal aangeboden om te ontdekken en van te leren.

Pepijn ligt in de box. Hij gooit zijn ene beentje over het andere heen, terwijl hij spartelt met zijn armen en probeert zijn bovenlichaam om te draaien. De pedagogisch medewerker loopt naar Pepijn toe en zegt: *'Ik zie je dat jij probeert om te rollen, wat knap! Zal ik hier schuin naast je hoofd*

een speeltje neerleggen, als je die probeert te grijpen, zal je zien dat je omrolt.' De pedagogisch medewerker blijft bij Pepijn zitten en stimuleert hem het speelgoed te pakken. Als Pepijn het speelgoed in het oog krijgt en hiernaar gaat reiken, worden zijn bewegingen gericht. Hij rolt bijna om, de pedagogisch medewerker helpt hem het laatste stukje en complimenteert Pepijn met zijn mijlpaal.

Wanneer kinderen eenmaal kunnen lopen (dreumesperiode) wordt hun wereld ineens een stuk groter en zullen zij deze grotere wereld ook steeds verder gaan verkennen. Zo zullen zij zich bezig gaan houden met wat ingewikkeldere motorische vaardigheden als klimmen, rennen, zelfstandig eten en drinken, zelfstandig aan- en uitkleden, het rollen van de bal, het schoppen tegen de bal, het bouwen van torens en het tekenen met een potlood. Daarnaast stelt het hen in staat om activiteiten van volwassenen in spelvorm na te doen.

De motorische vaardigheden van de dreumes worden gestimuleerd door vrijspel, imiteren, buiten spelen, dansen en beweegspellen, constructiemateriaal, sensomotorische activiteiten, ballen en creatieve activiteiten. Bij de dreumesen wordt het doen van gerichte activiteiten in kleine groepen afgewisseld met zelf spelen, zelf ontdekken en experimenteren, waarbij de pedagogisch medewerker begeleidend en stimulerend aanwezig is.

Joanne zit op de grond met de blokken te bouwen. In plaats van de blokken te stapelen, probeert zij de blokken te tolleren. De pedagogisch medewerker loopt naar haar toe en zegt; *'Joanne, wat knap, ik zie dat je de vierkante blokjes aan het tolleren bent, kun jij het ook met dit blokje?'* De pedagogisch medewerker geeft een kleiner blokje. Joanne probeert ook met dit blokje te tolleren. De oog-handcoördinatie en fijne motoriek wordt gestimuleerd. Ook wordt de cognitieve ontwikkeling gestimuleerd, omdat Joanne leert met welke blokjes zij wel en niet kan tolleren.

Peuters ontwikkelen de eigen ik en raken zich steeds bewuster van zichzelf en de eigen gevoelens en behoeftes. Zij willen het liefst alles zelf doen en kunnen ook al een heleboel zelf: van het aantrekken van de sokken en schoenen, tot het gebruik maken van het toilet. Kinderen maken zich zo zelfstandig allerlei motorische vaardigheden eigen. Daarnaast zullen kinderen in de peuterperiode gaan oefenen met het plassen en poepen op de wc, wat een uitdagende, maar ook spannende periode is voor kinderen.

Bij Alderleafste Kinderopvang krijgen peuters de kans om veel zelf te doen, gerichte activiteiten te doen in kleine en grote groepen, buiten te spelen, met sportmateriaal zoals ballen te spelen, en met constructiemateriaal en creatief materiaal allerlei creaties te maken.

Vera speelt in de poppenhoek. Ze ziet een prachtige prinsessenjurk en wil deze erg graag aantrekken. Ze loopt naar de pedagogisch medewerker en vraagt of zij de jurk bij haar aan wil doen. De pedagogisch medewerker legt de jurk open op de grond en stimuleert Vera om het zelf te doen. Met veel concentratie stapt Vera in de jurk en drukt zorgvuldig het klittenband op elkaar. Hiermee ontwikkelt zij/ zowel haar grove (tijdens het instappen in de jurk) als haar fijne (door het klittenband zorgvuldig op elkaar te plakken) motoriek.

2.2.2 CREATIEVE VAARDIGHEDEN

Bij de creatieve vaardigheden gaat het om het creatieve brein. Kinderen zijn van nature creatief. Zo is te zien dat zij creatief zijn in hun spel, in het gebruik van (speel)materiaal, in het oplossen van problemen en dat ze bij knutselactiviteiten tot de meest creatieve ideeën kunnen komen. De creatieve en fantasierijke ideeën waar kinderen op komen, kunnen wij als volwassenen haast niet meer bedenken. Het is dan ook de kunst dat de pedagogisch medewerkers deze creativiteit en

fantasie aanspreken en de kinderen de ruimte te geven zich creatief te uiten. Bij knutselwerkjes staat het eindproduct dan ook nooit en te nimmer centraal, het proces is belangrijker. Bij het aanspreken van de creativiteit sluiten de pedagogisch medewerkers aan op de verschillende leeftijden en ontwikkelingsstadia.

De allerkleinsten ontdekken de wereld door middel van de zintuigen (voelen, horen, proeven, ruiken, zien). Zij vinden het dan ook erg interessant materialen van verschillende structuren te ontdekken met de mond en de handen. Daarnaast ontdekken zij dat bepaalde speelmaterialen, zoals rammelaars, geluid kunnen maken en zullen dit herhaaldelijk bewegen zodat er geluid uit komt. De creatieve ontwikkeling bij baby's wordt gestimuleerd door het aanbieden van materiaal met geluid en sensomotorische activiteiten en materialen.

Als de oudere kinderen aan het verven zijn, kruipt Tijn langs. Hij trekt zich op en probeert mee te kijken. De pedagogisch medewerker neemt Tijn op schoot en legt uit wat de andere kinderen aan het doen zijn. Tijn kijkt en grijpt naar de verf. De pedagogisch medewerker zet Tijn naast zich in een stoel en biedt een dik vel met druppels verf in verschillende kleuren aan. Tijn probeert eerst voorzichtig met zijn vinger uit hoe het voelt. Verwonderd kijkt hij naar zijn vinger die nu nat en koud aanvoelt, maar een mooi kleurtje heeft. De pedagogisch medewerker benoemt de sensatie en begeleidt Tijn door middel van woorden bij de activiteit. Waar Tijn eerst de verf ontdekt met één vinger, wrijft hij al snel met heel zijn handen door de verf en over het papier.

Net als baby's werken dreumesen nog niet gericht aan knutselwerkjes. Zij zullen zich echter wel steeds meer bezig gaan houden met fijn motorische vaardigheden als het vasthouden van een wascokrijtje, maar vinden het kliederen met de vingers (het sensomotorische) daarnaast nog veel interessanter en leuker. Naarmate dreumesen de 2 jaar naderen, is te zien dat zij zich steeds meer bezig zullen houden met het imiteren van de mensen om zich heen en het fantasiespel op gang komt. Zo zullen zij bijvoorbeeld mama een hapje eten geven, net als mama dat altijd bij hen doet. De creatieve vaardigheden worden gestimuleerd door imitatiespel, sensomotorische activiteiten, creatieve activiteiten, muziek en fantasierijk speelmateriaal.

Benthe vindt een flesje in de poppenhoek. Zij klopt het flesje op haar hand, wrijft haar handen tegen elkaar aan en wrijft dit vervolgens in haar haren. De pedagogisch medewerker ziet dit en zegt: *'Benthe ben jij je haren aan het wassen?'*, Benthe lacht. De pedagogisch medewerker zegt: *'Jij brengt mij op een idee, zullen wij met sop gaan spelen?'* De pedagogisch medewerker maakt een bak met warm water en doet hier wat zeep in. Ze pakt een garde, een vork, een pollepel en een rietje en gaat met de kinderen op de grond zitten. Samen roeren en blazen ze in het water en langzaam aan vormt zich een grote hoeveelheid sop. Alle kinderen mogen het sop voelen, van de handen af blazen en ontdekken.

Peuters werken gericht aan knutselwerkjes en doen dit ook zelfstandig. De fijn motorische vaardigheden breiden zich uit en maken de kinderen zich steeds meer eigen. Zo is te zien dat peuters flink oefenen met knippen, plakken, verven met een kwast en tekenen met een potlood. Daarnaast is het fantasiespel in deze leeftijd veelvuldig terug te zien in bijvoorbeeld rollenspellen als *'Vadertje en moedertje'*. Bij Alderleafste Kinderopvang krijgen peuters de kans de creatieve vaardigheden in gerichte activiteiten maar ook tijdens vrijspel te ontwikkelen. De pedagogisch medewerker biedt creatieve activiteiten en muziek activiteiten aan, maar geeft de kinderen ook ruim de tijd om fantasierijk te spelen tijdens vrijspel momenten.

Fiona klapt in haar handen terwijl zij neuriet. De pedagogisch medewerker zegt: *'Fiona, wat gezellig, ga jij voor ons zingen? Welke liedje zing jij?'*. *'Klap eens in je handjes'* antwoordt Fiona. *'Dat is een leuk liedje, wil je het voor mij zingen?'* Fiona begint met zingen en de pedagogisch

medewerker beweegt mee op het liedje. Al snel komen er ook andere kindjes bij en wordt er met zijn allen liedjes gezongen.

2.2.3 COGNITIEVE VAARDIGHEDEN

De cognitieve ontwikkeling betreft het proces van het *leren* bij kinderen. Hierin gaat het om het eigen maken van cognitieve vaardigheden als denken, bewustzijn, concentreren, onthouden, het waarnemen en het verwerken van informatie en het terughalen en toepassen van deze informatie. De ontwikkeling van cognitieve vaardigheden is een ontwikkelingsaspect dat niet op zichzelf staat. De sociale, emotionele en motorische ontwikkeling vormen de basis waarop deze ontwikkeling voortbouwt. De eerste levensjaren maken kinderen zich deze vaardigheden eigen en doorlopen hierin verschillende ontwikkelingsniveaus.

In de eerste maanden reageren baby's met name vanuit hun behoeftes en reflexen. Zo gaan acties en reacties vaak automatisch, zonder dat de baby het doorheeft. De baby ervaart iets, reageert hierop in een reflex en voelt vervolgens wat het effect hiervan is. Door middel van het herhalen van deze reflexen ontwikkelen baby's zich en leren de wereld om hen heen kennen. De baby ervaart iets, reageert hierop in een reflex, ervaart de handeling, slaat de handeling op en herhaalt de handeling op een ander moment. Naarmate baby's ouder worden (vanaf zo'n 4 maanden), begint het oorzaak-gevolgdenken zich te ontwikkelen, waarbij te zien is dat baby's leren dat een bepaalde handeling tot een bepaald gevolg leidt: het rammelen van de rammelaar brengt geluid en door te duwen tegen de toren vallen de blokken om. Vanaf een maand of 7 gaan kinderen doelgerichter spelen en bedenkt de baby van te voren dat hij iets wil gaan doen, waarna hij deze gedachte tot uitvoering probeert te brengen. Ook begint het abstract denken zich te ontwikkelen en leert een kind dat iets wat niet in zicht is, toch aanwezig blijft. Zo rond de 10 maanden leren kinderen dat de pedagogisch medewerkers andere personen zijn dan de ouders en dat de ouders ook weer terugkomen wanneer zij weggaan.

Door het spelen van verdwijnspeletjes (materiaal onder doek verstoppen en tevoorschijn halen of het kiekeboe spelletje) en het aanbieden van sensomotorisch materiaal, materiaal dat geluid maakt en beginnend inzicht materiaal, zoals een vormenstoof of stapelbakjes, wordt de cognitieve ontwikkeling van de baby's gestimuleerd. Het herhalen van handelingen en activiteiten is hierbij van belang.

Thijs zit bij de pedagogisch medewerker op schoot. De pedagogisch medewerker doet haar handen voor haar gezicht en opent deze weer: *'Kiekeboe!'* Thijs lacht, ze herhaalt het spelletje nog een paar keer. Dan ziet zij dat Thijs zijn handen voor zijn ogen doet, als hij de handjes weghaalt zegt de pedagogisch medewerker: *'Kiekeboe, daar was je weer!'* terwijl ze lacht.

Dreumesen leren de wereld om zich heen steeds beter kennen en begrijpen. Op deze leeftijd leert een kind logisch na te denken en problemen op te lossen. Wanneer een puzzelstukje niet past, zal een kind het puzzelstukje op allerlei manieren draaien om ervoor te zorgen dat het toch zal passen. Daarnaast begrijpen dreumesen de gesproken taal om hen heen steeds beter, waardoor zij simpele opdrachten kunnen begrijpen en uitvoeren. Op deze leeftijd is ook te zien dat kinderen zich verder ontwikkelen in het oorzaak-gevolg denken. De dreumesen leren zo dat een bepaalde actie een gevolg heeft, zoals het duwen tegen een toren, waarna deze omvalt. Tot slot leren dreumesen door te imiteren wat zij om zich heen zien gebeuren en horen. Door oorzaak-gevolg speelmateriaal zoals blokken, duplo, vormenstoof, kralen en puzzels wordt de cognitieve ontwikkeling gestimuleerd. Binnen vrijspel, gerichte activiteiten maar ook vooral door het uitvoeren van simpele en kleine opdrachten krijgen kinderen de kans zich verder te ontwikkelen.

Het is tijd om buiten te spelen. De pedagogisch medewerker loopt met de kinderen naar de gang. Ze vraagt aan Jelle: *'Jelle, wil jij je schoentjes pakken en deze proberen aan te doen?'* Jelle pakt zijn schoentjes en probeert deze aan te trekken.

Vera speelt met de blokken. Zij stapelt blokken op elkaar en duwt de toren om. Lachend kijkt zij hoe de blokken over de grond rollen. Ze herhaalt het spel een aantal keer. De pedagogisch medewerker komt bij haar zitten en geeft woorden aan het spel, zodat Vera snapt hoe het komt: *'Wat bouw jij een mooie toren Vera! En als je er tegenaan duwt, vallen alle blokjes weer om.'*

Peuters snappen al beter waarvoor bepaalde materialen dienen en hebben al een beter inzicht tot welke gevolgen bepaalde acties kunnen leiden. Zo leren zij vooraf na te denken voor zij iets doen en schatten in wat handelingen voor gevolg kunnen hebben, terwijl dreumesen leren welke gevolgen er zullen komen door het te doen en te ervaren. Daarnaast ontwikkelen peuters een geweten en begrijpen dat sommige dingen niet mogen. Echter wint het enthousiasme om het toch te doen het vaak nog van de regel. Peuters zijn enorm leergierig en willen dan ook graag het 'waarom' van alles weten, waar de vele en welbekende 'waarom-vragen' dan ook vandaan komen. Ze gaan op ontdekkingstocht en breiden de kennis die zij reeds hebben opgedaan uit met nieuwe informatie en handelingen. Tot slot leren peuters net als dreumesen door te imiteren en gebruiken hierin hun fantasie. Zo kan een blokje bijvoorbeeld gezien en gebruikt worden als een telefoon.

Door in gesprek te gaan met kinderen, open vragen te stellen en met kleine vraagstukken worden kinderen gestimuleerd te beredeneren en te denken. Daarnaast bieden fantasierijk speelmateriaal en gericht speelmateriaal, zoals puzzels, een grote stimulans voor de ontwikkeling. De pedagogisch medewerkers maken gebruik van activiteiten in kleine en grote groepen. Deze activiteiten kunnen geplande maar ook ongeplande leermomenten zijn. Geplande activiteiten zijn activiteiten die vooraf bedacht zijn, terwijl ongeplande activiteiten in het moment ontstaan, door iets wat een kindje ziet, doet of vraagt.

Aafke speelt aan tafel met de puzzels. De pedagogisch medewerker kijkt mee en moedigt Aafke aan verder te gaan. Zij gebruikt woorden zoals draaien, naar boven, naar onder en andere ruimtebegrippen om Aafke te helpen de puzzel af te maken.

De pedagogisch medewerkers zitten met de kinderen aan tafel. Thijs krijgt een blauwe beker en roept: *'Blauw!'. 'Heel goed Thijs, jij hebt een blauwe beker, wie weet welke kleur beker hij heeft?'*. De pedagogisch medewerker benoemt met de kinderen alle kleuren van de bekertjes.

2.2.4 TAALVAARDIGHEDEN

Van jongs af aan komen kinderen al in contact met taal. Door middel van het horen van taal leren kinderen betekenis te geven aan de wereld om hen heen. Bij Alderleafste Kinderopvang praten de pedagogisch medewerkers dan ook voortdurend tegen en met de kinderen, door middel van de interactievaardigheid 'praten en uitleggen'. Zo benoemen zij hun eigen handelen en het handelen van de kinderen, waardoor de woordenschat zich vergroot en kinderen leren om deze woorden te koppelen aan de dingen die zij zien in hun omgeving. Daarnaast benoemen zij de gevoelens en behoeftes van de kinderen en van zichzelf waardoor kinderen deze woorden weer kunnen linken aan de gevoelens die zij ervaren. Kinderen kunnen op hun beurt weer oefenen met het toepassen van de geleerde woorden in gesproken taal met de pedagogisch medewerkers. Er vindt zo interactie plaats met kinderen in alle leeftijdscategorieën, in verschillende vormen, waarin rekening gehouden wordt met de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van het kind.

De allerkleinsten kunnen zelf nog niet praten, maar zijn wel gebaat bij het horen van gesproken taal om zich heen. Dit geeft hen namelijk een gevoel van veiligheid en geborgenheid: er is iemand in de buurt en kinderen kunnen zich voorbereiden op iets wat komen gaat, zoals het verschonen van de luier of het poetsen van de mond. Baby's maken allereerst non-verbaal contact door middel van het maken van oogcontact. Naarmate zij ouder worden, zullen zij gaan oefenen met het maken van geluiden en klanken, en zullen dit zich steeds meer uitbreiden. Vanaf een maand of 7 zoeken baby's

steeds meer de interactie met de mensen om hen heen door middel van verbaal en non-verbaal contact. Wanneer kinderen de 1 jaar naderen zullen zij naast klinkers ook medeklinkers laten horen, waarmee zij uiteindelijk hun eerste woordjes vormen. Om de taalontwikkeling van baby's te stimuleren, benoemen de pedagogisch medewerkers het handelen van zowel zichzelf als de baby. Zij reageren op contactinitiatieven door klanken te herhalen en uit te breiden. Hierdoor krijgt de baby de kans om te oefenen met een dialoog. Daarnaast wordt er veel gebruik gemaakt van het zingen van liedjes, opnoemen van versjes en rijmpjes en het kijken in boekjes. Dit zijn simpele boekjes met een plaatje, waarbij het woord wordt benoemd.

Iris ligt in de box terwijl ze brabbelt: *'Aaaaaaaa.'* De pedagogisch medewerker komt bij haar staan en herhaalt de klank. Dit doet zij een aantal keer dan zegt de pedagogisch medewerker: *'Je kunt al heel goed de A zeggen, zullen we kijken of je ook de E kunt zeggen? EEEEE!'* Iris kijkt nieuwsgierig en vormt haar mond, gevolgd door een: *'Aeeeeeee!'*

Dreumesen leren taal steeds beter te begrijpen en beseffen dat ieder ding een naam heeft. Zij leren steeds meer nieuwe woorden door de gesproken taal om hen heen te imiteren. Zo zullen zij allereerst losse woorden benoemen, waarna deze losse woorden steeds meer in zinnen geplaatst zullen worden van 2 en 3 woorden. Door gebeurtenissen en handelingen te benoemen wordt de woordenschat van de dreumes uitgebreid. Ook met het zingen van liedjes, voorlezen en versjes breidt de pedagogisch medewerker de woordenschat uit. Zij stimuleert kinderen taal te gebruiken door steeds meer gebruik te maken van open vragen en een gesprekje te voeren.

Gijs zit op de grond met een boekje bij de pedagogisch medewerker. Samen kijken ze naar de plaatjes. De pedagogisch medewerker wijst naar een plaatje en vraagt: *'Wat is dit?'* Gijs blijft naar het plaatje kijken en kijkt vervolgens naar de pedagogisch medewerker, die zegt: *'Dat is een koe, weet jij wat de koe zegt?'* Gijs antwoordt: *'Boeeee!'*

In de peuterperiode breidt de woordenschat zich steeds verder uit. Zo zullen kinderen naast twee -en driewoordszinnnetjes zich gaan ontwikkelen in het gebruik van vier en vijfwoordszinnnetjes. In deze leeftijdperiode kunnen steeds beter 'echte' gesprekjes met de kinderen gevoerd worden in de vorm van een dialoog. Daarnaast zullen kinderen ook oefenen met het toepassen van grammatica, wat nog niet geheel vlekkeloos gaat, waardoor ondersteuning vanuit de pedagogisch medewerkers van belang is. De pedagogisch medewerkers ondersteunen hen dan ook in het grammaticagebruik. Dit doen zij niet door het kindje te wijzen op fouten maar juist door het woord in de volgende zin op juiste wijze te herhalen. Bijvoorbeeld: *'Juf, ik loopte gisteren naar huis met mama.'* De reactie van de pedagogisch medewerker hierop is dan: *'Echt waar? Liep jij gisteren naar huis met mama?'* De pedagogisch medewerkers gaan het gesprek aan met kinderen, stellen open vragen en vragen door. Daarnaast zingen zij liedjes en lezen zij voor, waarbij ze gebruik maken van een boekje met een verhaallijn, ondersteund door plaatjes. Als laatste spelen de pedagogisch medewerkers kleine woordspelletjes.

De peuters zitten aan tafel. De pedagogisch medewerker gaat een woordspelletje met hen doen. Zij heeft allemaal verschillende plastic dieren bij zich. Ze houdt de dieren om de beurt omhoog, waarna een van de kinderen mag vertellen welk geluid het dier maakt. Vervolgens draait de pedagogisch medewerker het spelletje om en maakt zij het geluid van het dier, waarna de kinderen mogen vertellen welk dier het is.

De pedagogisch medewerker observeert de kinderen in de poppenhoek. Ze hoort de kinderen praten over eten. Ze loopt naar de kinderen toe en zegt: *'Ik heb heel erge honger en zag dat jullie aan het koken zijn, mag ik ook wat eten?'* De kinderen beginnen enthousiast te koken en brengen 'eten' naar de pedagogisch medewerker. Bij alles vraagt de pedagogisch medewerker: *'Wat is dit?'*

<i>'Taart? Ooo lekker, wat voor taart?'</i> Hiermee stimuleert zij de gesproken taal van de kinderen.

2.2.5 ACTIVITEITEN

Zelfstandig ontdekken, uitproberen en hierbij als pedagogisch medewerker aansluiten op het spel van het kind, zien wij als grote waarden. Wat ons betreft is dit dan ook zeker een activiteit. Daarnaast worden er verschillende geplande activiteiten aangeboden binnen verschillende thema's. Elke periode staat er een andere thema centraal waarbij activiteiten worden aangeboden die de kinderen stimuleren in de verschillende ontwikkelingsgebieden. De thema's sluiten daarnaast aan op de belevingswereld en gebeurtenissen in het leven van het kind.

2.2.6 BASISHOUDING PEDAGOGISCH MEDEWERKER

Bij Alderleafste Kinderdagverblijf worden kinderen in de motorische, cognitieve, sociale, creatieve en taalontwikkeling gestimuleerd door de juiste manier van communiceren en houding van de pedagogisch medewerkers, en een passend activiteiten- en speelgoed aanbod. Hierbij is het doel van de pedagogisch medewerkers het kind op een positieve wijze net een stapje verder te brengen in de ontwikkeling dan dat het uit zichzelf zou komen.

De pedagogisch medewerkers bieden een grote verscheidenheid aan activiteiten en vernieuwend materiaal aan. De pedagogisch medewerkers spelen regelmatig met de kinderen mee, waarbij zij de kinderen begeleiden in hun spel en/of activiteit en deze uitbreiden. Op deze manier kunnen kinderen een stapje verder zetten in de ontwikkeling. Hiernaast gaan zij actief in gesprek met kinderen door open vragen te stellen, kinderen uit te dagen tot redeneren en overleggen en stimuleren de kinderen om zelf met een oplossing te komen. Uiteraard worden de kinderen positief bekrachtigd doordat de pedagogisch medewerkers hen aanmoedigen om door te zetten en veelvuldig complimenten en ondersteunende opmerkingen geven als: *'Ja, als je het zo doet, gaat het goed!'*.

De pedagogisch medewerkers bieden de kinderen voldoende gelegenheid tot leren door het 'zelf doen'. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een peuter dat zelf zijn jas probeert aan te doen. Zij geven elk kind daarnaast de ruimte om te spelen en zelf het spel te bepalen

Als laatste maken de pedagogisch medewerkers gebruik van de mogelijkheden die zich voordoen tijdens de dagelijkse begeleidingsmomenten. Soms gebeurt het dat de pedagogisch medewerkers geen activiteit of leermoment gepland hebben, maar dat door een vraag of opmerking van een kind leermomenten ontstaan. De pedagogisch medewerkers grijpen deze kans en draaien de situatie om naar een leermoment. Zo kan het bijvoorbeeld zijn dat een kindje de kleur van de beker die hij krijgt benoemt, waarop de pedagogisch medewerker inspeelt door de andere kleuren van de bekertjes gezamenlijk met de kinderen te benoemen. De pedagogisch medewerkers pikken signalen op van de kinderen en maken hier spelenderwijs een kort en leuk leermoment van. Naast de ongeplande leermomenten, vrijspel, zelfstandig ontdekken, experimenteren en proberen, worden er natuurlijk geplande activiteiten aangeboden.

2.3 SOCIALE ONTWIKKELING

In de eerste levensjaren leren kinderen de beginselen van de sociale omgang met anderen, waarmee een belangrijke basis wordt gelegd op sociaal gebied. Kinderen ontwikkelen zich van een individu dat nog erg op zichzelf gericht is, tot een individu die in interactie staat met de mensen om zich heen. Jonge kinderen zijn nog erg op zichzelf gericht en moeten nog leren wat een ander wel of niet leuk vindt. Naarmate zij ouder worden, raken kinderen zich steeds meer bewust van de gevoelens en behoeftes van anderen en kunnen daar steeds beter rekening mee houden. Bij Alderleafste

Kinderopvang vinden wij het van belang kinderen de basis van sociale vaardigheden mee te geven. Respect hebben voor elkaar in de vorm van naar elkaar luisteren, als een ander iets niet wil dit niet doen en lief zijn voor elkaar. Ofte wel: niet slaan en ruzie maken, maar juist delen en samen spelen. Ook elkaar helpen vinden wij een belangrijke waarde in de sociale ontwikkeling. Wij stimuleren kinderen elkaar te helpen daar waar kan, betrekken kinderen bij elkaar en stellen hen op deze manier in staat om vriendschappen op te bouwen.

2.3.1 DE SOCIALE ONTWIKKELING

Kinderen ontwikkelen zich met name in hun sociale ontwikkeling doordat zij in contact komen met anderen door middel van samenspel. De kinderopvang biedt kinderen de mogelijkheid om spelenderwijs kennis te maken met de sociale vaardigheden en zich deze eigen te maken. De pedagogisch medewerkers stellen de kinderen dan ook in de gelegenheid om met elkaar te spelen, waarbij zij zich bewust zijn van de verschillende leeftijden en ontwikkelingsfasen van de kinderen.

Een baby speelt nog niet echt met anderen, maar geniet van het kijken naar andere kinderen en kijkt dan ook graag rond en observeert de kinderen om hem heen. Naarmate baby's ouder worden, zullen zij ook verbaal de interactie op gaan zoeken met de mensen om zich heen, door het imiteren van geluiden en maken van klanken. De pedagogisch medewerkers ondersteunen en stimuleren de sociale ontwikkeling van baby's door de baby's naast elkaar te leggen of tegenover elkaar te zetten. Ook proberen zij de baby's te betrekken bij activiteiten van grotere kinderen maar ook door grote kinderen bijvoorbeeld een speentje aan de baby te laten geven.

Kees en Anna liggen samen op een kleed op hun buik. Ze kijken naar elkaar en imiteren elkaars gezichtsuitdrukking. Als Kees begint te brabbelen, antwoordt Anna met haar eigen klanken.

Dreumesen zijn nog niet in staat om zich te verplaatsen in anderen en de gevoelens en behoeftes van anderen. De dreumes experimenteert dan ook hoever hij kan gaan (grenzen opzoeken) en leert door de reacties die hij krijgt vanuit de omgeving. Zo kan een dreumes zich nog enorm verbazen over het feit dat een kind huilt, nadat hij het aan de haren heeft getrokken. Deze reacties op het gedrag van de dreumes, leren hem zo belangrijke sociale vaardigheden. Naast het testen van minder positief gedrag, proberen kinderen ook vaardigheden als behulpzaamheid en genegenheid uit. Omdat dreumesen nog niet in staat zijn zich te verplaatsen in anderen, vinden zij het ook nog erg lastig om samen te spelen met anderen en speelgoed te delen. Je ziet dan ook vaak dat kinderen vooral naast elkaar spelen, in plaats van met elkaar. Toch is dit naast elkaar spelen al een eerste stap richting het samenspel. De dreumesen observeren het spel van de kinderen om hen heen en imiteren dit, waardoor zij kennis maken met verschillende soorten spel.

De pedagogisch medewerkers geven de dreumesen de kans om naast elkaar te spelen waarbij zij de dreumes wijzen op elkaars spel: *'Kijk Pieter bouwt ook een toren net als jij!'*. De pedagogisch medewerkers spelen mee met de kinderen, om op deze manier de kinderen allereerst begeleid samen te laten spelen, waarna uiteindelijk de stap gemaakt kan worden naar samen spelen zonder begeleiding. Als laatste worden er groepsactiviteiten aangeboden die de sociale vaardigheden stimuleren: op de beurt wachten, samen werken en delen.

Pieter en Tim spelen naast elkaar met de blokken. De pedagogisch medewerker zit erbij en zegt: *'Wauw, wat spelen jullie goed met de blokken! Pieter, heb jij gezien hoe hoog de toren van Tim is?'* Pieter kijkt naar de toren van Tim. De pedagogisch medewerker vraagt aan de jongens: *'Zullen we proberen samen een toren te maken?'*. De kinderen leggen om de beurt een blokje op de toren.

Peuters ontwikkelen al meer een geweten en begrijpen zo al beter dat bepaalde dingen niet mogen. Daarnaast zijn zij zich al veel meer bewust van de gevolgen die bepaald gedrag kunnen hebben en denken hier van tevoren over na. Toch zijn zij aan het begin van de peuterleeftijd nog niet volledig in

staat om zich te verplaatsen in de gevoelens en behoeftes van anderen. Rond het 2de jaar vindt de ontwikkeling van de eigen ik plaats en beseffen kinderen dat zij een eigen persoon zijn met eigen gevoelens en behoeftes. Zij willen dan ook het liefst alles zelf doen en alles moet op hun manier gaan. Vanaf zo'n drie jaar beginnen peuters zich meer in te leven in de gevoelens en behoeftes van andere mensen. Toch blijft het rekening houden met anderen nog wel lastig, waardoor begeleiding door de pedagogisch medewerkers van belang is. Naarmate peuters ouder worden, zullen zij steeds meer in staat zijn met anderen samen te spelen en speelgoed te delen. Naarmate de kinderen richting de 3 jaar gaan, zullen zij elkaar steeds meer gaan opzoeken in hun spel.

De pedagogisch medewerkers stimuleren het samenspel door kinderen in hoekjes samen te laten spelen, kleine opdrachtjes te geven of in groepsactiviteiten een beroep te doen op samenwerken. Daar waar nodig speelt de pedagogisch medewerker mee om het samenspel in goed banen te leiden. Daarnaast is het mogelijk om met peuters al de eerste gezelschapsspellen te spelen, denk bij voorbeeld aan spelletjes als 'Memory'.

Annelies en Veerle mogen de pedagogisch medewerker helpen bij het dekken van de tafel. De pedagogisch medewerker geeft de meisjes bordjes: *'Willen jullie deze samen op tafel zetten?'*

2.3.3 BEGELEIDING VAN INTERACTIES VAN KINDEREN - CONFLICTEN

Wanneer kinderen op het punt zijn gekomen dat zij elkaar steeds meer gaan opzoeken in hun spel, kunnen er ook conflicten ontstaan tussen kinderen. Zoals eerder al gezegd zijn dreumesen en peuters nog niet volledig in staat om zich in te leven in de gevoelens en behoeftes van anderen en laten zich nog veelal leiden door de eigen gevoelens en behoeftes. Om deze reden is begeleiding vanuit de pedagogisch medewerkers van belang.

Allereerst vinden wij het van belang kinderen veelvuldig te complimenteren als samenspel goed gaat. Op deze wijze leren de kinderen dat dit gedrag positief is en zullen het gedrag vaker laten zien. Daarnaast zijn er regels die worden overgedragen aan de kinderen, welke zoveel mogelijk met en door de kinderen opgesteld worden. Denk aan regels als: wij spelen samen en pakken niet af en wij slaan en schoppen niet. Het gaat om simpele regels die de basis van een goede omgang met elkaar weergeven.

Wanneer kinderen onderling ruzie hebben, grijpen wij niet direct in. Als de kinderen er niet zelf uitkomen, zullen de pedagogisch medewerkers een bemiddelende rol aannemen. Samen met de kinderen zoeken de pedagogisch medewerkers naar een compromis, waarbij zij er naar streven hen uit te leggen wat wel en niet aanvaardbaar is, en hoe zij in die situatie rekening kunnen houden met elkaar.

Iris en Emma hebben ruzie. Ze willen alle twee met de pop spelen. Ze houden de pop beiden vast en zeggen: *'Van mij!'* en *'Ik wil ermee spelen!'*. De pedagogisch medewerker kijkt de situatie even aan en als zij ziet dat de meisjes er niet uitkomen, gaat zij naar hen toe. *'Iris en Emma, ik zie dat jullie ruzie hebben. Wat is er aan de hand?'*. Ze vertellen dat zij alle twee met de pop willen spelen. De pedagogisch medewerker zegt: *'Ik snap dat jullie alle twee met de pop willen spelen. Hoe kunnen wij dit oplossen?'*. *'Ik ben mama en Emma is papa,'* antwoordt Iris. Emma zegt: *'Nee, dat wil ik niet!'*. De pedagogisch medewerker vraagt: *'Emma, hoe wil jij het dan oplossen?'* Emma zegt: *'Ik ben eerst en dan mag Iris!'*. Dat vindt Iris ook een goed idee. De pedagogisch medewerker zegt: *'Jullie hebben het heel goed opgelost, goed gedaan!'*.

2.3.4 BASISHOUDING PEDAGOGISCH MEDEWERKER

De pedagogisch medewerkers stimuleren de kinderen in hun sociale ontwikkeling, door hen met elkaar in contact te brengen en de onderlinge interacties te stimuleren. Hierin houden zij rekening met en sluiten aan op de verschillende leeftijden en eigen mogelijkheden. De pedagogisch medewerkers geven de kinderen de ruimte om met elkaar, maar ook naast elkaar te spelen. Hierbij observeren zij het samenspel en geven daar waar nodig begeleiding door mee te spelen of een kleine interventie te plegen. De pedagogisch medewerkers creëren momenten waarin positieve interacties onderling worden gestimuleerd en zijn hierin waar nodig begeleidend aanwezig. Zij helpen de kinderen in communicatie naar elkaar de emoties te benoemen en treden begeleidend op bij conflicten. Daarnaast stimuleren de pedagogisch medewerkers het contact tussen kinderen door hen te stimuleren elkaar te laten helpen, te troosten of hulp te vragen/ontvangen. Tot slot worden kinderen actief gecompimenteerd wanneer zij sociaal gewenst gedrag vertonen, zoals het aaien van een ander kind of het helpen van een ander kind bij het aantrekken van de schoenen. Dit doen de pedagogisch medewerkers door concreet het gewenste gedrag te benoemen, gevolgd door een verbaal of non-verbaal compliment: *'Sanne, ik zie dat jij Lisa aait over haar hoofdje. Wat lief van jou zeg, kijk ze wordt er helemaal rustig van.'* Deze basishouding heeft tot gevolg dat er een positief groepsgevoel wordt gecreëerd.

2.4 WAARDEN EN NORMEN

Kinderen moeten de kans krijgen zich de waarden en normen, de cultuur van de samenleving waarvan zij deel uitmaken, eigen te maken. Het is van belang dat kinderen leren op een passende manier met andere kinderen en volwassenen om te gaan. De kinderopvang wordt gezien als een aanvulling op de eigen gezinssituatie. Hier kan een kind in aanraking komen met andere aspecten en de diversiteit van onze samenleving. Het gedrag van andere volwassenen (en dus ook van de medewerkers) speelt een belangrijke rol bij de morele ontwikkeling van kinderen. Door hun reacties ervaren kinderen de grenzen van goed of slecht, van anders, en van mogen en moeten.

Wij bieden de kinderen de kans aan om zich de geldende waarden en normen eigen te maken. Een kind leert respect voor anderen en zijn omgeving te hebben als het zelf met respect behandeld wordt. Dit willen wij bereiken door ons te verplaatsen in het gedrag van het kind en door duidelijk met het kind te praten over zijn gedrag. De medewerkers geven zoveel mogelijk het goede voorbeeld. Dit betekent dat de medewerkers ook met respect met elkaar omgaan, en met de kinderen en ouders. Hierbij hanteren zij normaal taalgebruik, en houden ze zich ook aan de regels die gezamenlijk afgesproken zijn. Van de kinderen verwachten wij ook dat ze zich houden aan de huisregels, en dat ze aardig voor elkaar en de medewerkers zijn (dus niet schelden, slaan, schoppen e.d.). Ook in het spel gelden bepaalde regels: als je samen ergens aan begint, maak je het samen af, en samen opruimen als we samen gespeeld hebben.

Naast respect voor anderen, vinden wij het belangrijk dat kinderen leren omgaan met materialen en de omgeving (wereld) om hen heen. Van de kinderen wordt verwacht dat ze voorzichtig omgaan met het speelgoed van Alderleafste Kinderopvang en dat van de andere kinderen, en dat ze met respect omgaan met knutselwerkjes van andere kinderen. Wij willen kinderen leren met zorg om te gaan met de natuur en het milieu, door bijvoorbeeld geen takken van de bomen te trekken en samen voor een schone, opgeruimde leefomgeving te zorgen. Ook laten we zien dat oud brood nog prima gebruikt kan worden om de vogels te voeren. We vinden het belangrijk dat kinderen weten dat ze zuinig moeten omgaan met het milieu.

2.4.1 Sfeer en respect

Er heerst een huiselijke sfeer waar kinderen van verschillende leeftijden bij elkaar in de groep opgevangen worden. De kinderen kunnen zowel binnen als buiten spelen, knutselen of andere gezellige dingen doen.

De benadering van een kind is een vak apart. Ieder kind verdient een eigen aanpak en inlevingsvermogen, omdat ieder kind anders is. Belangrijk is om hierbij op ooghoogte te communiceren. Voor de pedagogisch medewerkers betekent dit bijvoorbeeld dat:

- Zij niet aan tafel blijven staan maar een stoel erbij pakken en gaan zitten aan tafel;
- Zij, tijdens het fruit eten tussen de kinderen in gaan zitten, en niet rondlopen tijdens het fruit eten;
- Zij een kind laten uitpraten wanneer het iets wil vertellen en ervoor zorgen dat andere kinderen ook die aandacht opbrengen;
- Zij, wanneer het rumoerig is, vragen om de aandacht centraal te houden;
- Zij oogcontact maken met de kinderen.

Sfeer is belangrijk om de veiligheid te waarborgen. Wij willen een zo prettig mogelijke sfeer creëren en proberen dit te bereiken door, zowel tijdens de eetmomenten als daarbuiten, gesprekken te voeren waarbij de kinderen open vragen gesteld worden als: *'Hoe was je weekend?'*. Naast de gesprekjes vinden wij het belangrijk dat er gelachen wordt, bijvoorbeeld door het maken van een grapje.

Respect voor een ander is belangrijk. Van zowel de pedagogisch medewerkers naar de kinderen en de kinderen naar de pedagogisch medewerkers, als de kinderen en de pedagogisch medewerkers onderling. Zijn er spanningen, dan moet ervoor gezorgd worden dat deze spanningen verminderd worden of verdwijnen. Dit kan mogelijk gemaakt worden door te praten met de betreffende partijen. Het is belangrijk dat een kind de ruimte krijgt om zijn emoties te uiten en dat de pedagogisch medewerkers aansluiten op de ervaringen van het kind. Ruimte krijgen voor emoties bewerkstelligen we door de emotie er te laten zijn. Een kind schiet er niets mee op wanneer we zeggen dat er niet gehuild mag worden, of 'veeg je tranen weg' gezegd wordt. Wanneer een kind boos is, laten we het kind even met rust opdat het tot rust kan komen vóór we gaan praten. We houden het kind wel goed in de gaten en spelen in op de behoefte van het kind. Vaak kunnen kinderen niet goed communiceren wanneer zij boos of verdrietig zijn. Wanneer een kind verdrietig is, kan er op verschillende manieren getroost worden, een knuffel, even op schoot nemen, een vriendje of broertje/zusje erbij halen, vertellen dat het vast heel veel pijn deed en begrip tonen voor het verdriet ('Ik snap dat jij daar verdrietig om bent'). Bij boosheid is het ook belangrijk dat boosheid er mag zijn. Boos zijn we namelijk allemaal wel eens. Wij proberen hierop in te spelen door te vertellen dat we snappen dat het kind boos is en/of te vragen wat de reden van de boosheid was. Het is wel zaak om, nadat de emoties weer wat ingedamd zijn, verder te praten over dat moment. Het gaat hier vooral om een goede communicatie en inlevingsvermogen.

2.4.2 REGELS – GRENZEN STELLEN/LEIDINGGEVEN

Regels die wij hanteren hebben voornamelijk betrekking op de veiligheid en de omgang met elkaar. Ook de als normaal geachte normen en waarden horen hierbij.

Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Niet rennen in het gebouw.
- Niet springen op de banken.
- Geen vechtspelletjes.
- Elkaar geen pijn doen en mocht dit per ongeluk wel gebeuren je excuses aanbieden.
- Ruzie samen oplossen en naar elkaar luisteren.
- Aan tafel fatsoenlijk eten.
- Aan tafel blijven zitten tot (bijna) iedereen klaar is.
- Vragen, ipv ik wil... dus: mag ik.....
- Speelgoed waar je mee gespeeld hebt na afloop even opruimen.
- Netjes met materiaal en speelgoed omgaan.

Aan de pedagogisch medewerkers de taak om de kinderen te herinneren aan deze regels en consequent om te gaan met kinderen die zich niet aan de regels houden (zoals in hoofdstuk 2 omschreven staat).

2.5 WAARNEMEN VAN DE ONTWIKKELING

2.5.1 OBSERVEREN

Twee keer per jaar observeren de mentoren in samenwerking met collega's de kinderen door middel van het CITO Kind Volgsysteem. Hierdoor is het mogelijk om kinderen structureel in de ontwikkeling te volgen. Met het Kind Volgsysteem is het daarnaast mogelijk om het functioneren en het welbevinden van kinderen binnen de dagopvang gericht te beoordelen. Het is een systematische en controleerbare manier van kijken naar kinderen, wat onderdeel is van de dagelijkse praktijk. Onze pedagogische medewerkers kijken en luisteren tijdens het uitvoeren van hun werk voortdurend naar de kinderen. Zij gebruiken deze informatie voor het kiezen van activiteiten, om op deze manier goed aan te kunnen sluiten bij de behoeftes en interesses van de individuele kinderen, en om te beoordelen of het kind zich goed voelt binnen het programma. De observatielijsten van het Kind Volgsysteem helpen om deze informatie beter te structureren. Een andere reden waarom wij kinderen observeren, is om na te gaan of er speciale behoeftes zijn bij kinderen, omdat zij bijvoorbeeld beperkingen of ontwikkelingsachterstanden hebben.

2.5.2 COMMUNICATIE MET OUDERS

Communicatie met de ouders vindt dagelijks plaats, wanneer het kind bij ons is. Wij vinden het belangrijk om elke ouder bij het ophalen van het kind even te spreken. Dit gesprekje zal dan voornamelijk gaan over het kind en wat hij/zij gedaan heeft. Wij vinden het belangrijk om in grote lijnen te weten wat de thuissituatie is, zodat wij kunnen anticiperen op hoe kinderen reageren op situaties. Zo kunnen wij ook snel signaleren wanneer bepaald gedrag van een kind niet 'gewoon' is. Dit zullen de pedagogisch medewerkers dan ook altijd bij het ophalen melden aan de ouders. Ouders worden te allen tijde op de hoogte gebracht als het gedrag van hun kind in conflict is met de gestelde regels. Vaak gaat het dan om incidentele situaties.

Naast de overdrachtsgesprekken, wordt er ook jaarlijks een 10-minuten gesprek aangeboden. Binnen dit gesprek krijgt de ouders informatie over de ontwikkeling en het welbevinden van hun kind op de opvang. Hierbij worden de observatielijsten van CITO gebruikt als bron voor het gesprek.

2.5.3 OVERDRACHT NAAR SCHOOL

Wanneer de kinderen 4 jaar zijn geworden, zullen zij naar school gaan. Om de doorlopende leerlijn te bevorderen, zullen de mentoren de observaties en verslagen van eventuele bijzonderheden van de kinderen per mail naar de scholen sturen. Indien gewenst kan er tevens telefonisch contact met de school worden gezocht.

De overdracht van een kinddossier naar een school, mag alleen plaatsvinden wanneer ouders hier toestemming voor gegeven hebben. Om deze reden zal de mentor van het kind in de aanloop naar de vierde verjaardag de ouders uitnodigen voor een laatst 10-minuten gesprek. Hierin bespreken zij de laatste observatie en het kinddossier. Vervolgens zal zij toestemming aan de ouders vragen voor het overdragen van het kinddossier aan de basisschool.

Naast de overdracht naar school, vindt er ook een overdracht plaats naar de buitenschoolse opvang. Dit gebeurt door middel van een koude overdracht, alleen met toestemming van ouders. De pedagogisch medewerker zal het kinddossier, met daarin de informatie over het ontwikkeling van het kind van de afgelopen jaren, per mail doorsturen. Indien de buitenschoolse opvang vragen heeft, kunnen zij Alderleafste Kinderopvang altijd benaderen.

Indien het kind naar de BSO van Alderleafste Kinderopvang gaat, zal de mentor van het kinderdagverblijf een mondelinge toelichting over het karakter, alsmede de ontwikkeling van het kind, geven aan de nieuwe mentor op de BSO.

2.5.4 OMGANG MET BIJZONDERHEDEN IN DE ONTWIKKELING

Lastige kinderen bestaan niet. Kinderen met lastig gedrag wel. Lastig gedrag betekent volgens ons: 'gedrag dat overlast geeft', gedrag dat 'anders dan gewoon is en daarom extra energie en aandacht vraagt van de omgeving'. Daarbij kan onderscheid gemaakt worden tussen 'gewoon' lastig gedrag en 'speciaal' lastig gedrag. Bij gewoon lastig gedrag ligt de oorzaak bij externe omstandigheden, bijvoorbeeld de Sint die in het land is, treurige familieomstandigheden of een kind dat vanuit een andere opvoedingsomgeving heel andere ideeën heeft over het omgaan met elkaar.

Met speciaal lastig gedrag bedoelen wij het gedrag van kinderen waarbij er geen duidelijke externe omstandigheden zijn die het gedrag kunnen verklaren of gedrag dat structureel voorkomt. Indien dit het geval is, doorlopen wij onderstaande stappen. Naast opvallend gedrag kan er tevens sprake zijn van een opvallende ontwikkeling. In de ontwikkelingspsychologie zijn diverse vaardigheden beschreven die een kind zou moeten kunnen op een bepaalde leeftijd. Hoewel ieder kind zijn eigen ontwikkelingspad volgt, mag het niet zo zijn dat deze dermate afwijkt dat het kind een achterstand oploopt. Indien de pedagogisch medewerkers dit signaleren, zullen zij tevens de onderstaande stappen doorlopen.

1. Signaleren van opvallend gedrag: de pedagogisch medewerkers houden de kinderen nauwlettend in de gaten en pikken zo signalen die het kind afgeeft op. Deze signalen worden in kaart gebracht en onderling besproken met de vaste collega. Daarnaast worden ouders geïnformeerd en wordt er gezamenlijk een afspraak gemaakt voor observatie door de pedagogisch medewerkers en voor een vervolgesprek. Soms blijkt uit een dergelijk gesprek dat er sprake is van externe stimulans van het gedrag. Indien dit het geval is, zal de pedagogisch medewerker het kind nauwlettend in de gaten houden maar geen verdere stappen ondernemen. Indien zorgen blijven bestaan, wordt er verder gegaan naar stap 2.
2. Observeren: wanneer niet duidelijk is wat de aanleiding is voor het gedrag van het kind, worden allereerst de eerder geschreven observaties doorgenomen. Wanneer blijkt dat hier onvoldoende in naar voren komt wat de aanleiding is van het gedrag van het kind, kan de pedagogisch medewerker besluiten om nogmaals te observeren. Er kan dan gebruik gemaakt worden van ongestructureerd observeren, waarin het gedrag van het kind en de signalen die het afgeeft objectief worden beschreven. Deze observatie zal vervolgens besproken worden in een oudergesprek, waarin de kindontwikkeling met daarin opvallende gedragingen en signalen besproken wordt met de ouders.
3. Plan van aanpak: tijdens een gesprek met de ouders worden de zorgen omtrent de ontwikkeling van het kind besproken en wordt gezamenlijk gewerkt aan een plan van aanpak. Het is van belang dit echt gezamenlijk met de ouders te doen en de hen hier een inbreng in te laten hebben. Op deze manier staan ouders en pedagogisch medewerkers op één lijn en voelen zich betrokken bij het plan van aanpak. Het kind ontvangt extra ondersteuning op het gebied waar hij of zij het nodig heeft. Dit kan door pedagogisch medewerkers op de groep én door ouders zelf thuis uitgevoerd worden, maar er kan ook gekozen worden voor het inschakelen van professionele hulp. Ouders kunnen doorverwezen worden naar professionele hulp, maar ook kan de pedagogisch medewerker (met toestemming van de ouders) professionele hulp uitnodigen op de vestiging.
4. Externe hulp: na de signalen en gedragingen duidelijk in beeld te hebben gekregen door middel van een observatie en het plan van aanpak in samenwerking met de ouders op te hebben gesteld, kan een pedagogisch medewerker ervoor kiezen om naast advies te vragen

van de leidinggevende ook anoniem advies te vragen van een externe organisatie, zoals het Consultatiebureau, een logopedist of andere instanties. Zij kunnen handvaten bieden en adviseren in het bespreekbaar maken van het opvallende gedrag.

5. Terugkomen op gemaakte afspraken: na drie maanden is er een moment van reflectie en terugkoppeling. Dit gebeurt gezamenlijk met de ouders in een oudergesprek. Voorafgaand aan dit gesprek is de evaluatie reeds met het team besproken. Indien het plan van aanpak niet het gewenste effect heeft, kan er worden gekeken naar andere mogelijkheden. Het is hierbij raadzaam om externe hulp in te schakelen. Zij kunnen gezamenlijk met Alderleafste Kinderopvang het kind begeleiden. Indien het kind een diagnose krijgt, kijken wij of we met aanpassingen de opvang voor het kind veilig kunnen stellen. Dit om ervoor te zorgen dat het kind in een vertrouwde en veilige omgeving een weg kan vinden in het omgaan met zijn 'beperking'. Mocht dit een te grote belasting zijn voor de groep en/of de pedagogisch medewerkers, dan zullen wij voor het groepsverband kiezen en de ouders adviseren een andere vorm van kinderopvang te kiezen.

Dit stappenplan wordt niet alleen door de pedagogisch medewerkers doorlopen. De leidinggevende van Alderleafste Kinderopvang fungeert hierbij als een belangrijke ondersteunende partner, waarbij zij open staat voor eventuele vragen. Daarnaast is er een externe pedagogisch beleidsmedewerker aangesteld die de pedagogisch medewerkers waar nodig ondersteuning biedt tijdens het observeren, het voeren van gesprekken met ouders, het inschakelen van externe hulp en het opstellen van een plan van aanpak. Wanneer het stappenplan doorlopen wordt, stellen de pedagogisch medewerkers de leidinggevende en/of pedagogisch coach op de hoogte, zodat het verloop hiervan gemonitord kan worden.

Toerusting en ondersteuning pedagogisch medewerkers

Uiteraard is bijscholing omtrent het onderwerp 'opvallende ontwikkeling' ook van belang. Om deze reden komt dit onderwerp minstens één keer per jaar aanbod. Dit kan in de vorm van een studiedag, een cursus, een vergadering of een workshop op locatie. De bijscholing kan zowel door externe organisaties worden geboden als door intern medewerkers. Met de bijscholing krijgen de medewerkers de kans om de kennis te vergroten en op te frissen. Tevens blijven pedagogisch medewerkers actief bezig met de ontwikkelingspedagogiek van het kind, waardoor zij beter en adequater kunnen reageren op signalen van kinderen. Er wordt voor elk jaar een jaarplanning opgesteld waarbij er wordt gekozen welke opleidingen, cursussen en of workshops de pedagogisch medewerkers het betreffende jaar zullen volgen. Op locatie is meer informatie aanwezig over de scholingsjaarplanning.

Daarnaast is er een pedagogisch coach aangesteld binnen Alderleafste Kinderopvang. Gedurende het jaar komt de pedagogisch coach bijna maandelijks langs en hebben de pedagogisch medewerkers de mogelijkheid vragen te stellen en krijgen zij indien nodig extra begeleiding.

3.1 STAMGROEPEN

3.1.1 STAMGROEP

Alderleafste Kinderopvang heeft één verticale groep voor kinderen van nul tot vier jaar. Er is dagelijks ruimte voor 16 kinderen die worden opgevangen door twee of drie pedagogisch medewerkers. Deze groepsvorm, waarin kinderen van nul tot vier jaar gezamenlijk worden opgevangen, heeft veel voordelen. Zo kan een dreumes de kunsten van het lopen afkijken bij een peuter en kan een peuter zijn zorgzame kant laten zien door betrokken te zijn bij een baby. Echter geeft het opvangen in een verticale groep ook een uitdaging: er dient namelijk altijd balans gevonden te worden tussen de verschillende leeftijdsgroepen en behoeftes. De pedagogisch medewerkers hebben oog voor elk kind en passen de activiteiten zoveel mogelijk aan op de behoeftes van de kinderen. Zo wordt er indien nodig gewerkt in kleine groepjes, worden baby's bij het dagritme van oudere kinderen betrokken door hen er bijvoorbeeld gezellig bij te laten zitten aan tafel en wordt de ruimte optimaal ingezet door gebruik van drukke en rustige hoekjes.

3.1.2 VERLATEN VAN DE BASISGROEP

Het is mogelijk voor de kinderen om de eigen stamgroep te verlaten voor een activiteit. Bij Alderleafste Kinderopvang erkennen wij een aantal situaties waarin de kinderen de eigen stamgroep kunnen verlaten:

1. **Tijdens buitenspelen.** Buitenspelen is een heerlijke activiteit voor kinderen. Ze kunnen rennen, ontdekken en hun energie kwijt. Alderleafste Kinderopvang beschikt over een eigen buitenspeelruimte, die is ingericht voor de kinderen. De pedagogisch medewerkers spelen samen met de kinderen buiten. Voor het buitenspelen houden de pedagogisch medewerkers de werkafspraken, zoals beschreven in het beleid Veiligheid en Gezondheid, aan.
2. **Uitstapjes.** Om de wereld in het echt te ontdekken is het goed om ook uitstapjes te ondernemen. Dit kunnen wandelingen zijn in de buurt en met z'n allen naar de supermarkt gaan voor een boodschap tot een uitstapje naar een kinderboerderij of een park. Een vooropstaand feit is dat uitstapjes te allen tijde veilig moeten plaatsvinden. Zo wordt er altijd voldaan aan de BKR en worden de werkafspraken die zijn gemaakt omtrent uitstapjes strikt gevolgd om ongevallen zoveel mogelijk te voorkomen.
3. **Spelen op de BSO.** Soms kan het spelen in kleinere groepen een grote toegevoegde waarde hebben voor de ontwikkeling van de kinderen. Op de ochtenden dat de BSO-kinderen nog niet aanwezig zijn op de groep, heeft het kinderdagverblijf deze ruimte geheel tot zijn beschikking. De pedagogisch medewerker kan met een aantal kinderen in deze ruimte een gerichte activiteit uitvoeren ter bevordering van de ontwikkeling van de kinderen. Daarnaast maken kinderen van bijna vier jaar kennis met de BSO-ruimte waar zij wellicht heen zullen gaan als zij naar de basisschool gaan.
4. **Tijdens het open deuren beleid.** Het open deuren beleid houdt letterlijk in dat de deuren tussen de groepen 'open' zijn, waardoor kinderen zelf kunnen kiezen in welke ruimte zij willen spelen. Zo kan een peuter even op bezoek bij zijn grote zus op de BSO. Aan het open deuren beleid zijn wel enkele regels verbonden, namelijk:

Tijdens open deuren beleid:

Bij Alderleafste Kinderopvang wordt per dag gekeken of er open deuren beleid wordt aangeboden. Afhankelijk van het activiteitenprogramma, maar ook van de groepsamenstelling, zullen de pedagogisch medewerkers in overleg het open deuren beleid aanbieden. Het open deuren beleid kan worden aangeboden tijdens vrijspelmomenten. Een belangrijk uitgangspunt is dat kinderen te allen tijde op de eigen groep eten en slapen. Om deze reden zijn er slechts gezette tijden waarom het open deuren beleid wordt aangeboden.

BKR tijdens open deuren beleid:

Wanneer de kinderen tijdens het open deuren beleid de eigen stamgroep verlaten, wordt de maximale omvang van de basisgroep tijdelijk losgelaten. Wel blijft het aantal kinderen per pedagogisch medewerker van kracht, toegepast op het aantal aanwezige kinderen per originele stamgroep.

Ruimte waar kinderen zouden kunnen spelen bij het open deuren beleid:

De kinderen kunnen tijdens het open deuren beleid, afhankelijk van de dag en de mogelijkheden, op de verticale groep, op de BSO of buiten op de buitenspeelruimte spelen.

Emotionele veiligheid waarborgen tijdens het open deuren beleid:

Tijdens het open deuren beleid is het van belang om het welzijn van alle kinderen in de gaten te houden. Alle kinderen, ook de kinderen die op de eigen groep blijven spelen, dienen zich prettig te voelen bij het open deuren beleid. Zoals hierboven al beschreven staat, kiest de pedagogisch medewerker heel bewust om het open deuren beleid wel of niet aan te bieden. Een overweging om het open deuren beleid niet aan te bieden is bijvoorbeeld als er wenkinderen zijn, die de overgang van thuis naar de opvang erg lastig vinden. Indien het open deuren beleid wordt aangeboden maar de pedagogisch medewerker opmerkt dat de emotionele veiligheid van kinderen hierdoor minder gewaarborgd kan worden, zal zij het open deuren beleid in overleg met de andere pedagogisch medewerkers en de kinderen vroegtijdig afbreken.

3.1.3 SAMENVOEGEN

Er zijn wettelijk toegestaan twee manieren om samen te voegen:

Structureel samenvoegen

Bij structureel samenvoegen wordt een ander samengestelde stamgroep gecreëerd, waardoor dit binnen de regelgeving kan plaatsvinden. Dit is toegestaan. Dit is bijvoorbeeld het geval als er op bepaalde dagen structureel minder kinderen worden geplaatst, en er sprake is van een minder aantal groepen dan op de overige dagen. Zo kan het zijn dat een kind als stamgroep 'A' heeft, maar op woensdag minder kinderen geplaatst worden, hierdoor worden stamgroep 'B' en de stamgroep 'A' samen één groep. Dit betekent dat er een kind op een ander stamgroep wordt opgevangen. Ouders dienen schriftelijke toestemming te geven indien er sprake is van structureel samenvoegen. Bij de intake zal er schriftelijke toestemming worden gevraagd aan alle ouders voor het structureel samenvoegen. Voor het samenvoegen aan dagranden wordt geen schriftelijke toestemming gevraagd. De dagranden worden beschouwd als werkwijze, er wordt in de praktijk samengevoegd op de dagranden zoals beschreven in het Pedagogisch Beleidsplan. Ouders worden hier tevens van op de hoogte gesteld tijdens de intake.

Als er bij Alderleafste Kinderopvang wordt samengevoegd, ontstaat er een combinatiegroep ofte wel kinderen van nul tot dertien jaar op één groep.

Om de rust op de groep te bewaren en de kinderen emotionele veiligheid te kunnen bieden, worden de volgende uitgangspunten gehanteerd bij het samenvoegen:

- de groep overschrijdt het maximale aantal op te vangen kinderen niet (16 kinderen)
- tijdens het samenvoegen wordt er voor passend spelmateriaal gezorgd voor de verschillende leeftijdsgroepen die worden opgevangen
- de pedagogisch medewerkers zijn bekend met alle kinderen van de verschillende groepen, zodat de kinderen passende activiteiten en zorg geboden kan worden.

Structureel samenvoegen bij Alderleafste Kinderopvang:

Bij Alderleafste Kinderopvang wordt op de volgende momenten samengevoegd:

- Op de woensdag en vrijdag worden BSO en KDV samengevoegd op de KDV groep.
- Aan het einde van de dag rond 17.15 voegen BSO en KDV samen op de KDV groep.

Incidenteel samenvoegen

In vakanties kan het aantal kinderen dagelijks wisselen. Er mag niet dagelijks worden bepaald dat de stamgroep wordt opgeheven. Het is echter zowel op organisatorisch als pedagogisch vlak niet wenselijk om bij een zeer laag aantal kinderen in een groep toch verplicht in de eigen groep met de daarbij behorende beroepskracht moet worden verbleven. Om deze reden wordt er voor een vakantieperiode geïnventariseerd wanneer kinderen afwezig zijn. Hierdoor heeft Alderleafste Kinderopvang de mogelijkheid in kaart te brengen op welke dagen er sprake is van een zeer laag aantal kinderen. Aan de hand van deze inventarisatie zal Alderleafste Kinderopvang in kaart brengen wanneer en op welke wijze de stamgroepen zullen samenvoegen. De ouders worden door middel van een brief vooraf geïnformeerd over welke stamgroep wordt samengevoegd en in welke stamgroepsruimte de kinderen worden opgevangen. Dit betekent dat tijdens vakantieperiodes kinderen in een andere stamgroep dan de eigen stamgroep opgevangen kunnen worden. Ouders dienen specifiek voor de data dat er incidenteel wordt samengevoegd schriftelijke toestemming te geven.

Doordat ouders vooraf op de hoogte worden gesteld op welke wijze er wordt samengevoegd, kunnen de ouders en pedagogisch medewerkers de kinderen voorbereiden op het samenvoegen.

Wanneer de aanwezige BSO kinderen uitnodigend spelmateriaal wensen, mogen zij dit zelfstandig uit de BSO ruimte halen om in de KDV ruimte te gebruiken. Uiteraard kan ook een PM'er met het kind meelopen om het spelmateriaal op te halen. Wanneer het spelmateriaal niet geschikt is voor de KDV kinderen, kunnen de BSO kinderen plaatsnemen in de kleine BSO ruimte (op het KLDV) achter de deuren met opening, zodat contact blijft en de KDV kinderen niet bij het spelmateriaal van de BSO kunnen komen.

In een enkel geval, wanneer de BSO kinderen beschikken over voldoende zelfstandigheid en verantwoordelijkheid, mogen zij zelfstandig in de BSO ruimte spelen, immers de toegangsdeur is altijd op zulke momenten geopend, zodat contact blijft. Tevens lopen op deze momenten de PM'ers regelmatig bij de kinderen langs in de BSO ruimte.

3.2 DAGINDELING

3.2.1 DAGINDELING

Bij Alderleafste Kinderopvang hebben we vaste eet- en drinkmomenten. Bij Alderleafste Kinderopvang worden alle maaltijden en drinkmomenten door ons verzorgd. Ouders hoeven dus niets mee te geven aan hun kinderen. Wanneer ouders speciale wensen hebben ten aanzien van de maaltijd van hun kind, zullen we overleggen of dit door ons wordt verzorgd of door de ouders zelf. Hierbij geldt uiteraard wel dat de individuele wensen van kinderen niet te veel moeten botsen met het algemeen belang. Wanneer dit wel het geval is, kiezen wij voor het algemeen belang en kunnen wij besluiten de individuele wensen niet te honoreren. Het drinken wordt op vaste momenten aangeboden, maar er kan tussendoor altijd worden gedronken als een kind daar behoefte aan heeft.

Het fruit bestaat uit appels, bananen, peren, kiwi's en/of fruit van het seizoen.

Tijdens de broodmaaltijd wordt er bruin brood geserveerd, waarbij de eerste boterham altijd met hartig belegd dient te worden. Kinderen kunnen hierbij kiezen uit vleeswaren, kaas, pindakaas, smeerworst en smeerkaas. Na een eerste boterham is de keuze aan de kinderen om hartig of zoet op het brood te nemen. Naast brood kunnen de kinderen rijstwafels, crackers of beschuiten eten.

Om te voorkomen dat kinderen alleen maar beschuit, crackers of rijstwafels willen eten, is er een regel: in ieder geval twee boterhammen en daarna kiest het kind zelf. Uit ervaring blijkt dat de kinderen hier over het algemeen een aardig evenwicht in hebben. Aan de medewerkers de taak om dit in de gaten te houden. Bij de maaltijd wordt melk, karnemelk of water geschonken. We proberen altijd de kinderen te stimuleren een hapje of stukje te proberen van iets wat ze nog niet eerder hebben gegeten.

Wij eten gezamenlijk aan tafel en van de kinderen wordt verwacht dat zij fatsoenlijk eten en wanneer het kan zelfstandig met eigen mes smeren. Natuurlijk worden de jongste kinderen, waar nodig, geholpen met het smeren en snijden van hun boterham. Naar mate ze wat langer bij ons zijn, zullen we dit afbouwen tot ze het zelf kunnen. De kinderen worden daarnaast geacht aan tafel te blijven zitten tot bijna iedereen klaar is. Nadat de tafel is afgeruimd, mogen de kinderen weer gaan spelen.

07.00 uur - 09.30 uur	Binnenkomst kinderen, spelen. Mocht het kind onverwacht een keer niet komen bijv. door ziekte, dan vragen wij of de ouders dit voor 09.00 uur telefonisch willen melden. Als er rond 09.00 uur nog niets vernomen is, nemen wij contact op met de ouders.
09.30 uur - 10.15 uur	Drinken en fruit eten, zingen, voorlezen
10.15 uur - 10.30 uur	Verschonen, grote kinderen naar de wc
10.30 uur - 11.30 uur	Knutselactiviteit of buiten spelen of binnen bewegingsactiviteit.
11.30 uur - 12.15 uur	Broodje eten
12.15 uur - 12.45 uur	Kinderen verschonen en klaar maken voor middagslaapje
12.45 uur - 15.00 uur	Middagslaapje, de kinderen die niet meer slapen spelen binnen
15.00 uur - 15.30 uur	Drinken en cracker eten
15.30 uur – 18.00 uur	Spelen tot de kinderen opgehaald worden

Voor baby's geldt een andere dagindeling, deze wordt afgestemd op de behoeftes van de baby en in overleg met de ouders.

3.2.2 SLAAPBELEID

Veel kinderen hebben één of meerdere slaapmomenten op een dag nodig om alle indrukken op een dag te verwerken. We kijken naar het slaapritme van het individuele kind. De ouders kunnen dit doorgeven bij het brengen van het kind. Bij Alderleafste Kinderopvang beschikken wij over 4 slaapkamertjes met 11 slaappleaatsen. De kinderen nemen hun eigen slaapzak mee en verder natuurlijk hun knuffel en indien nodig, een speen. Het kind leert bij ons om bij binnenkomst de speen en/of knuffel in het mandje of tas te leggen, totdat het tijd is om naar bed te gaan. Zo wordt het kind niet belemmerd in zijn spel- of taalontwikkeling. Mocht het kind behoefte hebben aan troost bij verdriet, dan hebben we de speen of knuffel bij de hand.

HOOFDSTUK 4: WET KINDEROPVANG

4.1 DRIE UURS REGELING

Op een aantal vastgestelde momenten op de dag mag er worden afgeweken van de Beroepskracht Kind Ratio (BKR). Dit betekent dat er tijdelijk minder pedagogisch medewerkers ingezet mogen worden, waarbij in ieder geval minimaal de helft van het aantal benodigde pedagogisch medewerkers aanwezig dient te zijn.

Bij een openingstijd van 10 uur of langer mag er maximaal drie uur worden afgeweken van de BKR, de zogeheten drie-uursregeling.

De regeling treedt in werking zodra een pedagogisch medewerker meer dan het toegestane aantal kinderen in haar eentje opvangt. In de kindplanning wordt bijgehouden wanneer kinderen binnenkomen en wanneer zij naar huis gaan. Hierdoor wordt inzichtelijk gemaakt wanneer er van de BKR wordt afgeweken.

Als blijkt dat we meer dan drie uur afwijken volgens de BKR op een dag (incl. de pauzes), wordt het rooster incidenteel of structureel aangepast, al naar gelang de situatie.

Op het moment dat de drie-uursregeling in werking is getreden en er slechts één pedagogisch medewerker in het pand is, zorgen we er altijd voor een tweede volwassene die aanwezig is in het pand, bijvoorbeeld een stagiaire (18+) of een leidinggevende. Wanneer een pedagogisch medewerker haar pauze neemt, verlaat zij het gebouw niet wanneer er één collega achterblijft op de groep. Tenzij er twee of meer collega's, of andere volwassenen, in het gebouw aanwezig zijn, dan kan zij haar pauze elders gebruiken.

In de avond gaat de eerste pedagogisch medewerker pas naar huis wanneer de BKR dit toelaat.

Tijdens onderstaande tijden wordt er afgeweken van de BKR, buiten deze tijden wordt er niet afgeweken van de BKR, de kinderopvang is geopend van 7:00-18:00.

Dag	Afwijken ochtend	Afwijken middag	Afwijken avond
Maandag	8.30-9.30	13.10-14.40	-
Dinsdag	8.30-9.30	13.10-14.40	-
Woensdag	8.30-9.30	13.10-14.40	-
Donderdag	8.30-9.30	13.10-14.40	-
Vrijdag	8.30-9.30	13.10-14.40	-

De drie-uursregeling wordt ieder drie maanden geëvalueerd en indien nodig (in overleg met de Oudercommissie) aangepast. Indien de regeling wordt aangepast, worden ouders door middel van een nieuwsbrief op de hoogte gesteld van de vernieuwde regeling.

4.2 BEROEPSKRACHT KIND RATIO

De Beroepskracht-Kind-Ratio betreft de verhouding tussen het aantal pedagogisch medewerkers dat ten minste ingezet moet worden bij een bepaald aantal gelijktijdig aanwezige kinderen in een bepaalde leeftijdsgroep. Deze ratio is vastgelegd in de Regeling Kwaliteit Kinderopvang en Peuterspeelzalen.

Voor het bepalen van de BKR maken wij altijd gebruik van de online rekentool (<http://1ratio.nl>). Aan de hand hiervan wordt een dienstrooster opgesteld, zodat er altijd voldoende pedagogisch medewerkers op de groep aanwezig zijn.

Op het kinderdagverblijf geldt een Beroepskracht-Kind-Ratio van twee of drie pedagogisch medewerkers per 16 kinderen (afhankelijk van de leeftijd van de kinderen).